საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია
ADMINISTRATION OF THE GOVERNMENT OF GEORGIA

USAID
ამერიკელი ხალხისგან

ევროკავშირი
საქართველოსთვის

ანგარიში საქართველოში საგარეო დახმარების შესახებ 2017

2017 წლის წლიური ანგარიში საქართველოში საგარეო დახმარების შესახებ

საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია

დონორების კოორდინაციის სამსახური
0114, თბილისი, საქართველო, ინგოროყვას 7
ტელ.: (+995 32) 299 09 00
dcu@gov.ge
www.eaims.ge
www.gov.ge

განცხადება:
„ანგარიშში გამოთქმული შეხედულებები არ გამოხატავს ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID), დემოკრატიული მმართველობის ინიციატივის (GGI) ან ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობის შეხედულებებს“.

განცხადება:
„ეს ანგარიში შექმნილია ევროკავშირის მხარდაჭერით. მის შინაარსზე სრულად პასუხის-მგებელია საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია და არ ნიშნავს, რომ იგი ასახავს ევროკავშირის შეხედულებებს“.

სარჩევი

დიაგრამებისა და ცხრილების ჩამონათვალი 3
აკრონიმების ჩამონათვალი........ 4
პრემიერ-მინისტრის წინასიტყვაობა 6
მოკლე მიმოხილვა........ 7
შესავალი – მიზანი და მეთოდოლოგია 9
თავი 1. მთლიანი სურათი: მოკლედ დახმარების შესახებ 11
თავი 2. დახმარება თემატური სფეროების მიხედვით 17
ეკონომიკური ზრდა 17
ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება 21
სოციალური დახმარება და ადამიანური კაპიტალის განვითარება........ 23
დემოკრატიული მმართველობა, კანონის უზენაესობა და მართლმსაჯულება 24
სხვა დახმარების ნაკადები........ 27
თავი 3. 2015-2017 წლების შეფასება........ 30
დანართი 1 33
დანართი 2 37
დანართი 3 38
დანართი 4 39
დანართი 5 40

დიაგრამებისა და ცხრილების ჩამონათვალი

დიაგრამა 1. დახმარებისა მოცულობა 2015-2017 წლებში ... 7
დიაგრამა 2. ODA-ს წილი დახმარების ტიპების მიხედვით ... 8
დიაგრამა 3. გრანტებისა და სესხების მოცულობა ... 8
დიაგრამა 4. დონორების უწყვეტი ორმხრივი და მრავალმხრივი დახმარების მთლიანი მოცულობა 2017 წელს ... 13
დიაგრამა 5. ათი უმსხვილესი დონორი დახმარების ტიპების მიხედვით ... 14
დიაგრამა 6. უმსხვილესი კრედიტორები 31.12.2017-ის მდგომარეობით ... 14
დიაგრამა 7. მთლიანი დახმარება დონორებისა და თემატური ჯგუფების მიხედვით ... 16
დიაგრამა 8. ეკონომიკური ზრდის სფეროში უმსხვილესი დონორების დახმარება მოცულობის მიხედვით ... 19
დიაგრამა 9. მიმდინარე კუმულაციური დახმარება მოცულობისა და OECD-ს სექტორების მიხედვით (ეკონომიკური ზრდა) ... 19
დიაგრამა 10. სოფლის მეურნეობის ქვესექტორში დახმარების წილი დონორების მიხედვით ... 20
დიაგრამა 11. დახმარების წილი ქვესექტორების მიხედვით (ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება) ... 22
დიაგრამა 12. უმსხვილესი დონორები დახმარების მოცულობის მიხედვით ... 22
დიაგრამა 13. უმსხვილესი დონორები დახმარების მოცულობის მიხედვით ... 24
დიაგრამა 14. დახმარების წილი განათლების სფეროში (HCD) ... 25
დიაგრამა 15. უმსხვილესი დონორები დახმარების მოცულობის მიხედვით ... 27
დიაგრამა 16. ODA 2015-2017 წლებში ... 30
დიაგრამა 17. უმსხვილესი მრავალმხრივი დონორების დახმარება მოცულობის მიხედვით 2015-2017წლებში ... 30
დიაგრამა 18. უმსხვილესი ორმხრივი დონორების დახმარება მოცულობების მიხედვით 2015-2017 წლებში ... 31
დიაგრამა 19. დახმარების ტიპები 2015-2017 ... 32
დიაგრამა 20. დახმარება თემატური ჯგუფების მიხედვით 2015-2017 წლებში ... 32
ცხრილი 1. 2017 წლის ათი უმსხვილესი დონორი მოცულობისა და წილის მიხედვით (წილი გამოთვლილია ლარში გაკეთებული კონტრიბუციით) ... 11
ცხრილი 2. ორმხრივი დონორები, რომელთა დახმარება არის მხოლოდ არაანაზღაურებადი ... 15
ცხრილი 3. დახმარების მრავალფეროვნება ... 15
ცხრილი 4. ფინანსური ასიგნებების შედარება ... 17
ცხრილი 5. უმსხვილესი დონორები ქვესექტორების მიხედვით (ეკონომიკური ზრდა) ... 20
ცხრილი 6. სამი უმსხვილესი დონორი ქვესექტორების მიხედვით ... 23
ცხრილი 7. სოციალური კეთილდღეობის ქვესექტორები ... 25
ცხრილი 8. დახმარება ქვესექტორების მიხედვით ... 27
ცხრილი 9. მიმდინარე დახმარება ქვესექტორების მიხედვით ... 29
ცხრილი 10. ორმხრივი დონორები, რომლებიც დახმარებას გასცემენ მხოლოდ გრანტების სახით ... 31

აკრონიმების ჩამონათვალი

AA – ასოცირების შეთანხმება
ADA – ავსტრიის განვითარების სააგენტო
ADB – აზიის განვითარების ბანკი
AFD – საფრანგეთის განვითარების სააგენტო (Agence Française de Développement)
AGWP – მთავრობის წლიური სამუშაო გეგმა
AIIB – აზიის ინფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკი
AoG – მთავრობის ადმინისტრაცია
BAU – ბიზნესის წარმოების ჩვეულებრივი რეჟიმი
BDD – ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები
CoE – ევროპის საბჭო
CRS – კრედიტორების ანგარიშვალდებულების სისტემა
CRPD – გაერთიანებული ერების კონვენცია უნარშეზღუდული ადამიანების უფლებების შესახებ
DAC – განვითარების დახმარების კომიტეტი
DCFTA – ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის ზონა
DCU – დონორთა კოორდინაციის სამმართველო
eAIMS – დახმარების შესახებ ინფორმაციის მართვის ელექტრონული სისტემა
EBRD – ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი
EG – ეკონომიკური ზრდა
EIB – ევროპის საინვესტიციო ბანკი
ENPARD – სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების ევროპის სამეზობლო პროგრამა
EU – ევროკავშირი
Eur – ევრო
GDP – მთლიანი შიდა პროდუქტი
GEF – გლობალური ეკოლოგიური მექანიზმი
GEL – ქართული ლარი
GG – დემოკრატიული მმართველობა
GHG – სასათბურე გაზები
GoG – საქართველოს მთავრობა
HCD – ადამიანური კაპიტალის განვითარება
IDA – საერთაშორისო განვითარების ასოციაცია
IFC – საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია
IFIs – საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები
IMF – საერთაშორისო სავალუტო ფონდი
INDC - ეროვნულ დონეზე განსაზღვრული კონტრიბუცია

IOM – მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია

KfW – საკრედიტო ინსტიტუტი აღმშენებლობისთვის

LEPL – საჯარო სამართლის იურიდიული პირი (სსიპ)

NATO – ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაცია

NBSAP - ბიომრავალფეროვნების ეროვნული სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა

ODA – განვითარების ოფიციალური დახმარება

OECD – ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია

PA – სახელმწიფო მართვა

PAR – საჯარო მმართველობის რეფორმა

PFM – საჯარო ფინანსების მართვა

PLN – პოლონური ზლოტი

RDP – რეგიონული განვითარების პროგრამა

RLJ – კანონის უზენაესობა და მართლმსაჯულება

SDC – შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტო

SDG – მდგრადი განვითარების მიზნები

SEK – შვედური კრონა

Sida – შვედეთის საერთაშორისო განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტო

SMEs – მცირე და საშუალო ზომის საწარმოები

SNR – ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება (გარემოსთვის ზიანის მიყენების გარეშე)

SWD – თანამშრომლების სამუშაო დოკუმენტი

TA – ტექნიკური დახმარება

TSA – მიზნობრივი სოციალური დახმარება

UK – გაერთიანებული სამეფო

UN – გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია

UNDP – გაეროს განვითარების პროგრამა

UNFAO – გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია

UNFCCC – გაეროს ჩარჩო კონვენცია კლიმატის ცვლილების შესახებ

UNFPA – გაეროს მოსახლეობის ფონდი

UNHCR – ლტოლვილთა საკითხებში გაეროს უმაღლესი კომისარიატი

UNICEF – გაეროს ბავშვთა ფონდი

USA – ამერიკის შეერთებული შტატები

USAID – ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტო

USD – აშშ დოლარი

WHO – ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია

პრემიერ-მინისტრის წინასიტყვაობა

საქართველოსთვის 2017 წელს გაწეული საგარეო დახმარების შესახებ ანგარიში მნიშვნელოვანია ორი მიმართულებით. პირველ რიგში, ეს ანგარიში ნათლად ასახავს იმ დახმარების სრულ მასშტაბსა და მოცულობას, რომელსაც მეგობარი ქვეყნები უწევენ ქართულ სახელმწიფოს. ამავე დროს, ანგარიშში მკაფიოდ ჩანს გაწეული დახმარების სრული შესაბამისობა ჩვენი მთავრობის პრიორიტეტებთან.

საქართველოს მთავრობა თავის სტრატეგიულ დოკუმენტებში დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს ეკონომიკის ინკლუზიურ განვითარებას, როგორც სიღარიბის დაძლევისა და მდგრადი განვითარების ეფექტიან საშუალებას. ამასთან, საქართველოს მოწინავე პოზიციები უკავია მდგრადი განვითარების მიზნების ნაციონალიზაციის თვალსაზრისით, რაც უზრუნველყოფს ქვეყანაში სამომავლოდ დაგეგმილი წარმატებული რეფორმების მონიტორინგის შესაძლებლობას.

საჯარო მმართველობის რეფორმისა და მცირე, მაგრამ უფრო მოქნილი, მთავრობის შექმნის გზით დემოკრატიული მმართველობის განვითარება გახდება იმ რეფორმების საფუძველი, რომლებიც მოიცავს ქვეყნის განვითარების ყველა სფეროს.

სწორედ ამიტომ, ჩვენ ვამაყობთ იმით, რომ საქართველო იღებს მაღალ შეფასებას ბიზნესის წარმოების სიმარტივის კუთხით და ვაგრძელებთ რეფორმებს დაბეგვრისა და საბაჟო რეჟიმების მიმართულებით. ეს კერძო სექტორს მისცემს განვითარების შესაძლებლობას და, ამავე დროს, ჩვენი მოქალაქეებისთვის ღირსეული სამუშაო პირობების შეთავაზების საშუალებას. ენერგეტიკის, წყალმომარაგებისა და ტრანსპორტის სექტორებში მდგომარეობის გაუმჯობესება ხელს შეუწყობს წარმოებისა და ექსპორტის შესაძლებლობის ზრდას როგორც სოფლად მცხოვრები, ისე ქალაქის მოსახლეობისთვის. ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის ეფექტიანი ზრდა უნდა იქცეს სიღარიბისა და უთანასწორობის აღმოფხვრის ძირითად ინსტრუმენტად.

ჩვენი ქვეყნის უმთავრესი სიმდიდრე ჩვენი ხალხის შემოქმედებითი აზროვნების უნარი და სიახლისადმი სწრაფვაა. საქართველოს მთავრობამ გარკვეულ წარმატებას მიაღწია განათლების რეფორმის კუთხით, თუმცა უფრო მეტი სიახლე გვჭირდება, რათა შეგვეძლოს ჩვენს მოსახლეობას შევთავაზოთ ისეთი შესაძლებლობები, რომლებიც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია დღევანდელი გლობალური ეკონომიკის პირობებში წარმატების მისაღწევად.

საქართველოს მთავრობის საგარეო პოლიტიკის ქვაკუთხედია ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაცია. ამიტომაც ევროკავშირსა და საქართველოს შორის (2017-2020) ასოცირების დღის წესრიგი ჩვენთვის ერთგვარი გზამკვლევია ევროპული ინტეგრაციისა და ნამდვილი ევროპული ღირებულებების დამკვიდრების საქმეში.

ჩვენი უმთავრესი საზრუნავია ხალხის, თითოეული მოქალაქის კეთილდღეობა, რაც აისახება ყველა იმ რეფორმაში, რომლებსაც მთავრობა ახორციელებს. ამასთან ერთად, ჩვენ მუდმივად ვმუშაობთ საერთაშორისო პარტნიორებთან თანამშრომლობის გაძლიერების მიმართულებით. წინამდებარე ანგარიში სწორედ ნამდვილი პარტნიორული და თანასწორუფლებიანი თანამშრომლობის საუკეთესო მაგალითია.

მამუკა ბახტაძე

მოკლე მიმოხილვა

2017 წლის წლიური ანგარიში საქართველოში საგარეო დახმარების შესახებ ინფორმაციას გვაწვდის საერთაშორისო პარტნიორების მიერ 2017 წელს საქართველოსთვის გაწეული დახმარების შესახებ. აღნიშნული დახმარება მთლიანობაში შეესაბამება ქვეყნის რეფორმების პრიორიტეტებს და დაყოფილია ექვს თემატურ ჯგუფად: ეკონომიკური ზრდა, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება, სოციალური კეთილდღეობა და ადამიანური კაპიტალის განვითარება, დემოკრატიული მმართველობა, კანონის უზენაესობა და მართლმსაჯულება.

2017 წელს მიმდინარე კუმულაციური დახმარება ოდნავ აღემატებოდა 13.9 მილიარდ ლარს, რაც აღემატება წინა ორი წლის მონაცემებს (დიაგრამა 1).

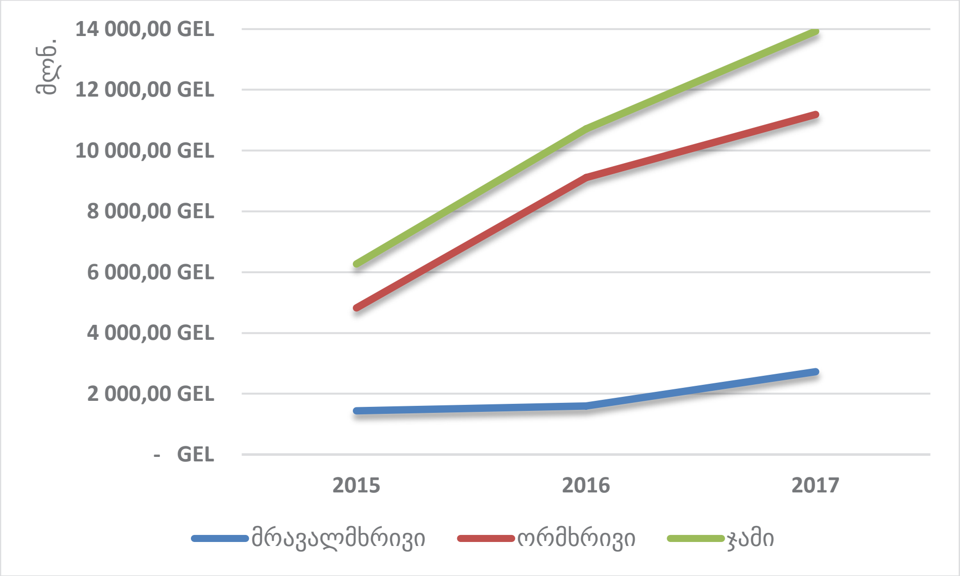

დიაგრამა 1. დახმარების მოცულობა 2015-2017 წლებში

აქვე უნდა აღვნიშნოთ რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხი:

- საინვესტიციო პროექტები და სესხები შეადგენს მთლიანი დაფინანსების დაახლოებით 75%-ს; გრანტები და ტექნიკური დახმარება – 19.3%-ს; საბიუჯეტო დახმარება (გრანტები და სესხები) – 5.7%-ს (დიაგრამა 2);
- დახმარების უდიდესი წილი მოდის „ეკონომიკური ზრდის" სხვადასხვა სფეროში განხორციელებული საინვესტიციო პროექტებისა და სესხების მეშვეობით, რომლებსაც ქვეყანაში ახორციელებენ მრავალმხრივი დახმარების გამწევი ინსტიტუციები (იხილეთ თავი 2);
- ორმხრივი დონორების დახმარების უდიდესი წილი მოდის გრანტებსა ან/და ტექნიკურ დახმარებაზე, რაც ძირითადად კონცენტრირებულია სოციალური კეთილდღეობის, ადამიანური კაპიტალის განვითარების, დემოკრატიული მმართველობისა და კანონის უზენაესობისა და მართლმსაჯულების სფეროებში;
- მდგრადი განვითარების მიზნების განხორციელებაზე მთავრობის ვალდებულების გათვალისწინებით, შესაძლებელია, მომავალში ანგარიში დახმარებაზე უკვე ეროვნული განვითარების მიზნების საფუძველზე მომზადდეს.

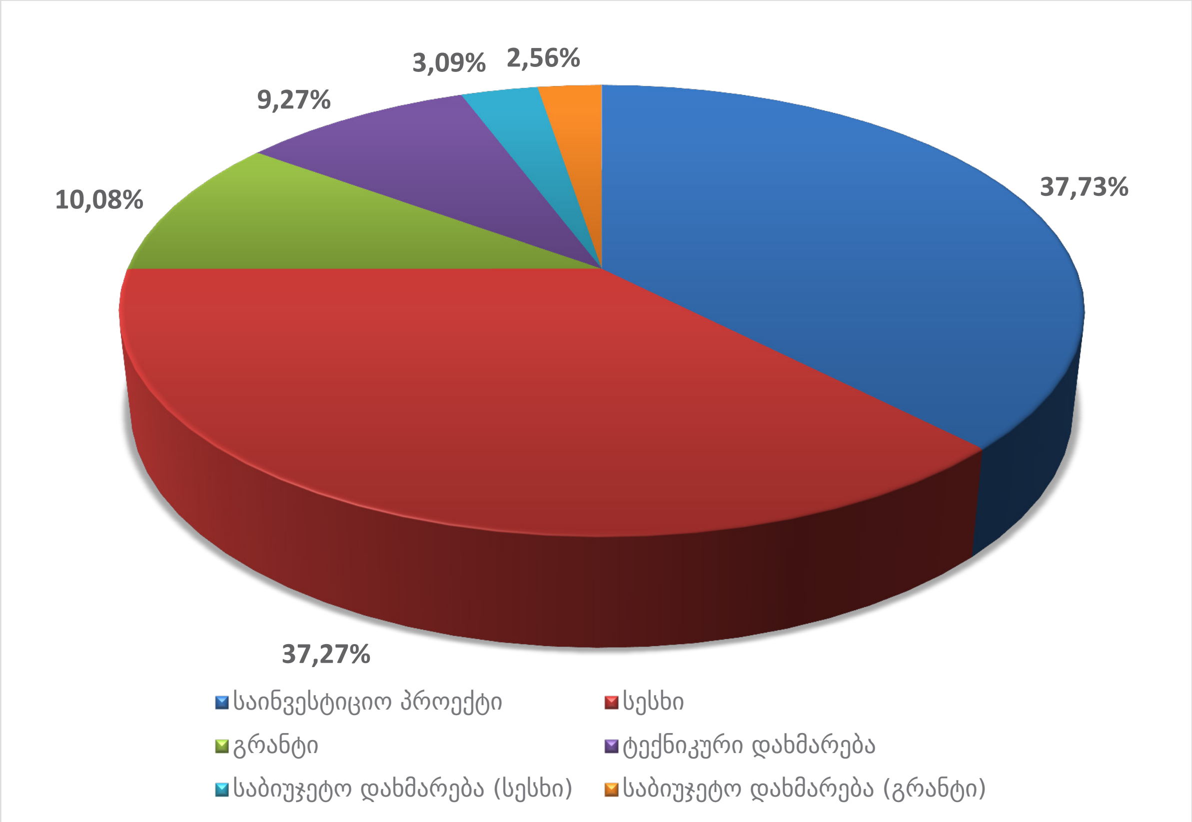

დიაგრამა 2. ODA-ს წილი დახმარების ტიპების მიხედვით

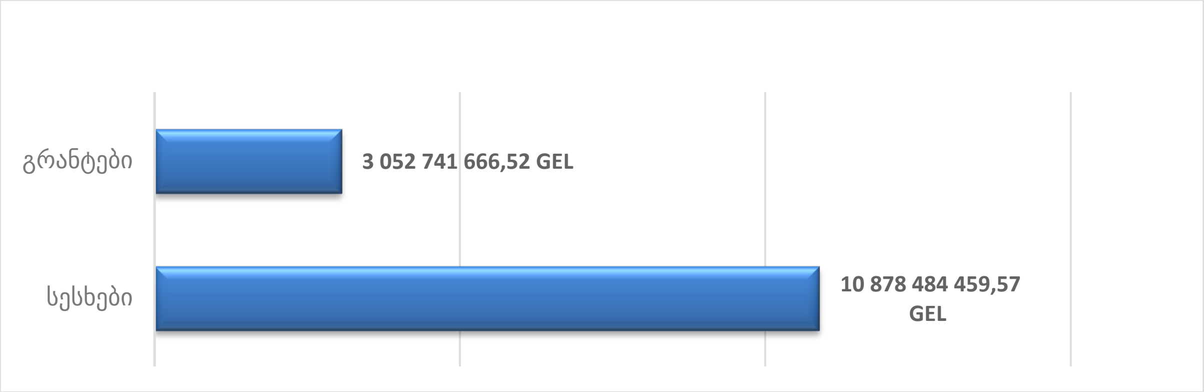

დიაგრამა 3. გრანტებისა და სესხების მოცულობა[1]

1 ამ დიაგრამაზე გრანტები მოიცავს გრანტებს, ტექნიკურ დახმარებასა და ბიუჯეტის დახმარების გრანტებს; სესხები მოიცავს საინვესტიციო პროექტებსა და ბიუჯეტის დახმარების სესხებს.

შესავალი – მიზანი და მეთოდოლოგია

ამ ანგარიშის მიზანია, გააძლიეროს მთავრობის ანგარიშვალდებულება და შეაფასოს 2017 წელს საქართველოსთვის ხელმისაწვდომი მიმდინარე კუმულაციური დახმარების[2] მთლიანი სურათი. ასევე ანგარიში მიზნად ისახავს, ერთმანეთს დაუკავშიროს მიღებული დახმარება და მთავრობის რეფორმების დღის წესრიგი და მიუსადაგოს საერთაშორისო დახმარება მდგრადი განვითარების მიზნებს, ვინაიდან საქართველოს მთავრობას აღებული აქვს ამ მიზნების მიღწევის ვალდებულება (იხილეთ 1-ელ თავში მოცემული ჩარჩო)[3].

ანგარიში ეფუძნება eAIMS მონაცემთა ბაზაში[4] არსებულ მონაცემებს 2017 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით. მონაცემთა ბაზას მართავს საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციის დონორთა კოორდინაციის განყოფილება. ბაზაში საერთაშორისო პარტნიორები საკუთარ მონაცემებს ნებაყოფლობით ავსებენ (როგორც წესი, კალენდარული წლის ბოლოს). მონაცემთა ბაზა საშუალებას აძლევს მომხმარებლებს მოიძიონ და ამოიღონ უახლესი სტატისტიკური მონაცემები დონორების, პროექტების ტიპების, ხანგრძლივობის, განმახორციელებელი პარტნიორებისა და სხვა მახასიათებლების შესახებ. ანგარიშში მოყვანილი ყველა ძირითადი მონაცემი საჯაროდ არის ხელმისაწვდომი, ხოლო რეგისტრირებულ მომხმარებლებს ანალიტიკურ და ანგარიშგების ინსტრუმენტებსაც სთავაზობს. პარტნიორების უმეტესობა თვლის, რომ სისტემა მომხმარებელზე არის მორგებული[5]. ეს ანგარიში ყურადღებას ამახვილებს ორმხრივ და მრავალმხრივ განვითარების ოფიციალურ დახმარებაზე (ODA) და იყენებს განვითარების ხელშემწყობი კომიტეტის (DAC) სტატისტიკური ანგარიშგების დირექტივებს[6]. ფინანსური მონაცემები მოიცავს 2017 წელს მიღებულ მიმდინარე კუმულაციურ დახმარებას (ODA).

ბაზაში მონაცემები ფიქსირდება იმ ვალუტაში, რომელშიც განხორციელდა დახმარება (მაგალითად, ევრო, შვედური კრონა, პოლონური ზლოტი), თუმცა ანგარიშგების მიზნებისთვის ისინი გადაყვანილია აშშ დოლარსა და ქართულ ლარში. ყველა თანხა ავტომატურად კონვერტირდება ქართულ ლარსა და აშშ დოლარში, პროგრამის ან პროექტის განხორციელების დაწყების დღეს არსებული გაცვლითი კურსით. ამ ანგარიშის მიზნებისთვის ყველა ფინანსური ნაკადი გამოსახულია ქართულ ლარში.

---

2 მიმდინარე კუმულაციური დახმარება წარმოადგენს 2017 წლის ბოლოსთვის მიმდინარე ყველა მრავალწლიანი პროექტის ბიუჯეტების ჯამს.

3 სრულ თანხმობაშია OECD-ის მიერ გაწეულ სამუშაოსთან ახალი ღონისძიების – მთლიანი ოფიციალური დახმარება მდგრადი განვითარების მიზნით (TOSSD) – შესამუშავებლად, რათა ხელი შევუწყოთ განვითარების ოფიციალური და სრული ფინანსური მხარდაჭერის უფრო მეტ გამჭვირვალობას 2030 წლების დღის წესრიგის მხარდასაჭერად იმ რესურსების ჩათვლით, რომლებიც გამოიყო მრავალმხრივი დახმარების გამწევი ინსტიტუტების, ახალი და ტრადიციული დონორების მიერ სამხრეთ-სამხრეთისა და სამკუთხა თანამშრომლობის ფარგლებში. დამატებითი ინფორმაციისთვის ეწვიეთ: http://oe.cd/tossd

4 სისტემა წარმოადგენს ფინანსთა სამინისტროს სსიპ საფინანსო-ანალიტიკური სამსახურის კვლევებისა და სისტემების ანალიზის დეპარტამენტის, საგარეო საქმეთა ევროკავშირის დახმარების კოორდინაციის დეპარტამენტისა და საქართველოს მთავრობის ადმინსიტრაციის პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის დეპარტამენტის დონორთა კოორდინაციის განყოფილების ერთობლივ პროდუქტს. ეწვიეთ: www.eaims.ge.

5 ანგარიშის ავტორმა ინტერვიუ ჩამოართვა USAID-ის, ჩეხეთის საელჩოს, SIDA-ს, მსოფლიო ბანკის, SDC-ის, გერმანიის საელჩოს, გაერთიანებული სამეფოსა და ADB-ს წარმომადგენლებს.

6 http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/DCDDAC(2016)3FINAL.pdf

ეს ანგარიში მოამზადა საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციის პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის დეპარტამენტის დონორთა კოორდინაციის განყოფილებამ, რათა ხელი შეუწყოს დახმარების ეფექტურობას, რაც გულისხმობს გაძლიერებულ ეროვნულ პატრონაჟს და საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობას, გაუმჯობესებულ ანგარიშვალდებულებას და ეფექტიანობას. დონორთა კოორდინაციის განყოფილება (DCU) არის მთავრობის ადმინისტრაციის ერთეული, რომლის მანდატია დახმარების კოორდინაციის უფრო ეფექტიანი მექანიზმებისა და საქმიანობების განხორციელება, რაც შეთანხმებული იქნება დონორ პარტნიორებთან.

ანგარიში შედგება სამი ძირითადი თავისგან. პირველი თავი ეხმარება მკითხველს, დაინახოს კავშირი რეფორმის პრიორიტეტებსა და არსებულ დახმარებას შორის. ამ თავში წარმოდგენილია საქართველოსთვის გაწეული დახმარების სრული სურათი.

მე-2 თავში გაანალიზებულია მიმდინარე რეფორმების 6 თემატური ჯგუფი. აღნიშნული თავი უფრო დეტალურად აღწერს დონორების დახმარებას. ექვსი პრიორიტეტული/თემატური სფერო შეირჩა მთავრობის ადმინისტრაციის პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის დეპარტამენტის მიერ ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისა და ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის საკითხებში მათი მნიშვნელობის მიხედვით. თითოეულ პრიორიტეტულ/თემატურ სფეროს ახლავს ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) ქვესექტორების შეთანხმებული ჩამონათვალი (CRS-ის ხუთციფრიანი მიზნობრივი კოდები), რათა უზრუნველყოფილ იქნეს განვითარებაზე ორიენტირებული დახმარების სწორი კლასიფიკაცია[7]. ეს სფეროებია: ეკონომიკური ზრდა, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება, სოციალური კეთილდღეობა, ადამიანური კაპიტალის განვითარება, დემოკრატიული მმართველობა და კანონის უზენაესობა და მართლმსაჯულება. ანგარიშში მეტი მოქნილობისთვის ზოგი სფერო გაერთიანებულია – სოციალური კეთილდღეობა და ადამიანური კაპიტალის განვითარება წარმოდგენილია ერთად; იგივე ეხება დემოკრატიულ მმართველობას, კანონის უზენაესობასა და მართლმსაჯულებას. ის დახმარება, რომლის კლასიფიცირებაც ვერ ხერხდება ამ ექვს სფეროში, შეტანილია ცალკე ჯგუფში სახელწოდებით „სხვა“.

მე-3 თავში შედარებულია 2015-2017 წლების დახმარება დონორების, ტიპებისა და თემატური ჯგუფების მიხედვით.

[7] სექტორის ჩაშლა თითოეული თემატური სფეროს მიხედვით მოცემულია 1-ელ დანართში.

თავი 1. მთლიანი სურათი: მოკლედ დახმარების შესახებ

წინა წლების მსგავსად, 2017 წელსაც საქართველოს მთავრობა ცდილობდა, დაეჩქარებინა ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაცია და მიეღწია მდგრადი ეკონომიკური ზრდისთვის.

საქართველოს მთავრობამ სრულად აიღო პასუხისმგებლობა საგარეო დახმარების კოორდინაციაზე მას შემდეგ, რაც 2015 წელს დამტკიცდა საქართველოში შემოსული საერთაშორისო დახმარების კოორდინაციის წესი[8], რომელმაც, დახმარების ეფექტიანობის საერთაშორისო პრინციპების დაცვით, შექმნა განვითარების ოფიციალურ დახმარებაზე მთავრობის საკუთრებისა და პასუხისმგებლობის განცდის, ურთიერთანგარიშვალდებულებისა და დონორების დახმარების სახელმწიფო პრიორიტეტებთან ჰარმონიზაციის გაძლიერების მექანიზმები და ინსტრუმენტები; საქართველოს მთავრობამ აიღო სრული პასუხისმგებლობა საერთაშორისო დახმარების კოორდინაციაზე. ინსტიტუციურად, პროცესს უძღვება მთავრობის ადმინისტრაციის დონორთა კოორდინაციის განყოფილება. [პროცესის] ეფექტიანობა გაიზარდა დონორთა საქმიანობის ექვსი თემატური ჯგუფის შერჩევისა და მათი საქმიანობის რაციონალიზაციის მეშვეობით, რათა მიღწეული ყოფილიყო მაქსიმალური ხარჯთეფექტურობა.

2030 წლის დღის წესრიგის ფარგლებში, საქართველომ შეიმუშავა სახელმწიფო განვითარების მიზნები, რათა შეექმნა მდგრადი განვითარების ყოვლისმომცველი ქოლგა.

2017 წელს შეიმჩნეოდა ODA-ს ზრდა წინა წლებთან შედარებით. როგორც ეს ჩანს 1-ელი ცხრილიდან, დახმარების უდიდესი წილი მრავალმხრივი დახმარების გამწევი ორგანიზაციებიდან მოდიოდა.

დონორი	თანხა ლარში	თანხა აშშ დოლარში	წილი
ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB)	3 638 907 991.70 GEL	1 650 136 046.97 USD	28%
აზიის განვითარების ბანკი (ADB)	2 400 501 453.00 GEL	1 262 965 000.00 USD	19%
მსოფლიო ბანკი	1 740 594 562.40 GEL	873 469 680.00 USD	13%
ევროკავშირი (EU)	1 491 220 985.23 GEL	713 427 206.78 USD	11%
გერმანია	1 002 890 015.61 GEL	483 873 830.55 USD	8%
საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია (IFC)	904 437 816.67 GEL	513 219 223.00 USD	7%
ევროპის რეკონსრუქციისა და განვითარების ბანკი (EBRD)	671 480 910. 00 GEL	297 460 254.77 USD	5%
ამერიკის შეერთებული შტატები	651 168 244.90 GEL	337 383 250.50 USD	5%
აზიის ინფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკი	278 160 000.00 GEL	114 000 000.00 USD	2%
შვეიცარია	193 875 792.85 GEL	94 506 327.82 USD	1%
მთლიანობაში ათი უმსხვილესი დონორი	**12 973 237 772.36 GEL**	**6 340 440 820.39 USD**	**100%**

ცხრილი 1. 2017 წლის ათი უმსხვილესი დონორი მოცულობისა და წილის მიხედვით (წილი გამოთვლილია ლარში გაკეთებული კონტრიბუციით)

[8] მთავრობის ბრძანებულება №238, 1 ივნისი, 2015.

ჩარჩო 1 – სახელმწიფო განვითარების გეგმები

2030 წლის დღის წესრიგი თავს უყრის თითოეული ქვეყნის წინაშე არსებულ რთულ გამოწვევებს. ეს გამოწვევები განსაკუთრებით ნაცნობია საქართველოსთვის. საქართველოს მთავრობამ სრულად გაითავისა მდგრადი განვითარების მიზნების კონცეფცია.

საქართველო იყო ერთ-ერთი პირველი ქვეყანა, რომელმაც 2016 წლის მაღალი დონის პოლიტიკურ ფორუმზე წარადგინა ნებაყოფლობითი ეროვნული ანგარიში და წარმოაჩინა ქვეყნის მისწრაფება, მიაღწიოს მდგრად განვითარებას.

ამის შემდეგ, 2017 წლის მაისში შეიქმნა მდგრადი განვითარების საბჭო, რომლის მანდატი მოიცავს მიზნების ნაციონალიზაციასა და მათი შესრულების მონიტორინგის უზრუნველყოფას. საბჭოს თავმჯდომარეობს საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციის უფროსი და გაეროს მუდმივი წარმომადგენელი საქართველოში. საბჭოში ასევე წარმოდგენილია დარგობრივი სამინისტროები, დონორები, სამოქალაქო საზოგადოება და კერძო სექტორი. საბჭომ სტრატეგიული განვითარების გეგმებისა და დაკავშირებული თემატური საკითხების სტრატეგიული დაგეგმვის, ინტეგრირებული განხორციელებისა და ეფექტიანი მონიტორინგის მიზნით შექმნა ოთხი თემატური სამუშაო ჯგუფი შემდეგ საკითხებზე: ***(1) სოციალური კეთილდღეობა***, ***(2) ეკონომიკური განვითარება, (3) დემოკრატიული მმართველობა, (4) მდგრადი ენერგეტიკა და გარემოს დაცვა.***

2016 წლის დასაწყისიდან დაიწყო გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების ნაციონალიზაცია. პროცესი განისაზღვრა მაღალი დონის გლობალური განაცხადის შედეგად სახელმწიფოებში არსებული შიდა გარემოებების გათვალისწინებით. ეროვნული კონტექსტიდან, გამოწვევებიდან და შესაძლებლობებიდან გამომდინარე, დადგინდა სამიზნე ინდიკატორები. 2015 წლის მდგომარეობით განისაზღვრა კონკრეტული დარგების ინდიკატორები (თუმცა ზოგ შემთხვევაში მონაცემები არ იყო ხელმისაწვდომი) და 2020, 2025 და 2030 წლის მიზნები. მდგრადი განვითარების გლობალური მიზნების ნაციონალიზაციის პროცესში გათვალისწინებული იყო ევროკავშირსა და საქართველოს შორის დადებული ასოცირების შეთანხმება, საჯარო მმართველობის რეფორმის გეგმა, 2014-2020 წლების ადამიანის უფლებების დაცვის სახელმწიფო სტრატეგია და მისი სამოქმედო გეგმა და სოციალური და ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია – საქართველო 2020.

პრიორიტეტებისა და საბიუჯეტო დაფინანსების განსაზღვრის მიზნით მთავრობა იყენებს ძალიან მნიშვნელოვან ინსტრუმენტებს: დაგეგმვის ჩარჩო დოკუმენტს – **მთავრობის წლიურ სამუშაო გეგმას (AGWP)** (1), რომელიც დაკავშირებულია სახელმწიფო ბიუჯეტის დაგეგმვის დოკუმენტთან – ***ქვეყნის ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები* (BDD)** (2). ეს მიდგომა უზრუნველყოფს განვითარების მიზნების, სახელმწიფო/რეგიონული სტრატეგიების/პრიორიტეტებისა და საბიუჯეტო დაფინანსების ურთიერთკავშირს საშუალოვადიან მაკროეკონომიკურ ჭრილში.

ეროვნული განვითარების მიზნების მიღწევის ხარჯები ჯერ კიდევ არ არის სრულად დაანგარიშებული, თუმცა, სავარაუდოდ, საერთაშორისო თანამეგობრობის განვითარების ოფიციალური დახმარება (ODA) ამ მხრივ მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს საქართველოსთვის. ინსტიტუციურად, საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციას ევალება შექმნას სათანადო მექანიზმები, რათა დამყარდეს კავშირი ODA-ს კონკრეტულ პროექტებსა და პროგრამებსა და ეროვნული განვითარების მიზნებს შორის (eAIMS სისტემა შესაძლოა ერთ-ერთი ასეთი მექანიზმი იყოს).

შემდეგი ანგარიშის (2018 წელს საქართველოში საგარეო დახმარების შესახებ) მომზადებისას, შესაძლებელი იქნება ოფიციალურ დახმარებაზე ანგარიშის წარდგენა მდგრადი განვითარების მიზნების მიხედვით.

ყველა წყაროდან მიღებული მიმდინარე დახმარების მთლიანი მოცულობა შეადგენს 13.9 მილიარდ ლარს (6.7 მილიარდ აშშ დოლარს). მიმდინარე დახმარების მთლიანი მონაცემები წარმოდგენილია, როგორც მრავალწლიანი საბიუჯეტო ასიგნებების ჯამი, რომელიც ასახავს დონორების მიერ საწყის ეტაპზე პროექტებისთვის გამოყოფილი ფულადი სახსრების მთლიან ოდენობას [9].

საქართველოში ორმხრივი ODA-ს უდიდესი ნაწილი ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) წევრებზე მოდის, რომლებიც შეადგენენ განვითარების ხელშემწყობ კომიტეტს (DAC)[10]. ორმხრივი დახმარების წილი საქართველოში განვითარების მიზნით მიღებული მთლიანი დახმარების 19.6%, ხოლო მრავალმხრივი დახმარების – 80.4%-ია. 2017 წელს საქართველოს ყველაზე მსხვილი ორმხრივი დონორები იყვნენ გერმანია და აშშ, რომელთა დახმარებამ 60.5%-ზე მეტი შეადგინა (გერმანია – 36.7%, აშშ – 23.9%). წინა წლების მსგავსად, ჯამური მრავალმხრივი დახმარების 82.8%-ზე მეტი მოდის ევროპის საინვესტიციო ბანკზე (EIB), აზიის განვითარების ბანკზე (ADB), მსოფლიო ბანკსა (WB) და ევროკავშირზე (EU) – შესაბამისად, 32.5%, 21.4%, 15.5% და 13.3% .

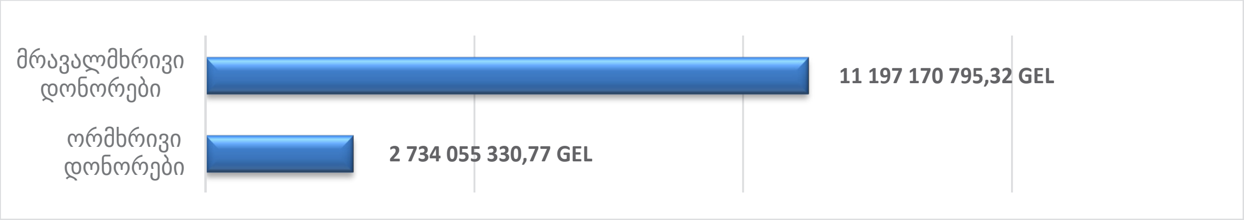

დიაგრამა 4. დონორების უწყვეტი ორმხრივი და მრავალმხრივი დახმარების მთლიანი მოცულობა 2017 წელს

ამ ანგარიშში წარმოდგენილი განვითარებისთვის განკუთვნილი დაფინანსება მოიცავს:

1. გრანტებს (ფულადი ან არაფულადი დახმარება, რომლის საფუძველზეც ფინანსური ვალდებულება არ წარმოიშობა); 2. ტექნიკურ დახმარებას (საქმიანობა ძირითადად მიმართულია ადამიანურ რესურსებზე/ნოუ-ჰაუს მიწოდებაზე, კადრების, ტრენინგის, კვლევებისა და დაკავშირებული საჭიროებების უზრუნველყოფაზე); 3. სესხებს (განვითარებასთან დაკავშირებული ტრანსფერები კერძო სექტორის ჩათვლით, რაც გულისხმობს სესხის გამცემისთვის დაბრუნების ვალდებულებას); 4. საბიუჯეტო დახმარებას – გრანტებს (არაანაზღაურებადი სახსრები, გადაცემული სახელმწიფო ხაზინისთვის პროგრამებისა და პროექტების დასაფინანსებლად, რომელთა მართვა ხორციელდება სახელმწიფო ბიუჯეტის პროცედურების დაცვით); 5. საბიუჯეტო დახმარებას – სესხებს (ხაზინისთვის გადარიცხული სახსრები, რომელიც სამართლებრივად წარმოშობს ვალს); 6. საინვესტიციო პროექტებს (საქმიანობები, რომელთა მიზანია მიმღების ფიზიკური კაპიტალის გაზრდა[11]). მე-5 დიაგრამაზე წარმოდგენილია ათი უმსხვილესი დონორი და მათი დახმარების ტიპები. როგორც დიაგრამაზეა მოცემული, მრავალმხრივი დახმარების გამწევი დონორები ძირითადად გასცემენ სესხებს ან ახორციელებენ საინვესტიციო პროექტებს, ხოლო ორმხრივი დონორები (მაგ. გერმანია, აშშ) ძირითადად გასცემენ გრანტებს, უზრუნველყოფენ ტექნიკურ და საბიუჯეტო დახმარებებს.

---

[9] 2017 წლის 31 დეკემბრამდე დასრულებული პროექტები ამ ანგარიშში არ შედის მიმდინარე პროექტების სიაში.

[10] მიუხედავად იმისა, რომ EU არის DAC-ის სრულუფლებიანი წევრი, სტატისტიკური და ანალიტიკური მიზნებიდან გამომდინარე, DAC-ის პუბლიკაციებში იგი ხშირად წარმოდგენილია, როგორც მრავალმხრივი ორგანიზაცია. ეს ანგარიში ამ დიქოტომიას ასახავს.

[11] განვითარების მხარდამჭერი კომიტეტის (DAC) სტატისტიკური მონაცემების ანგარიშგების დირექტივები (OECD).

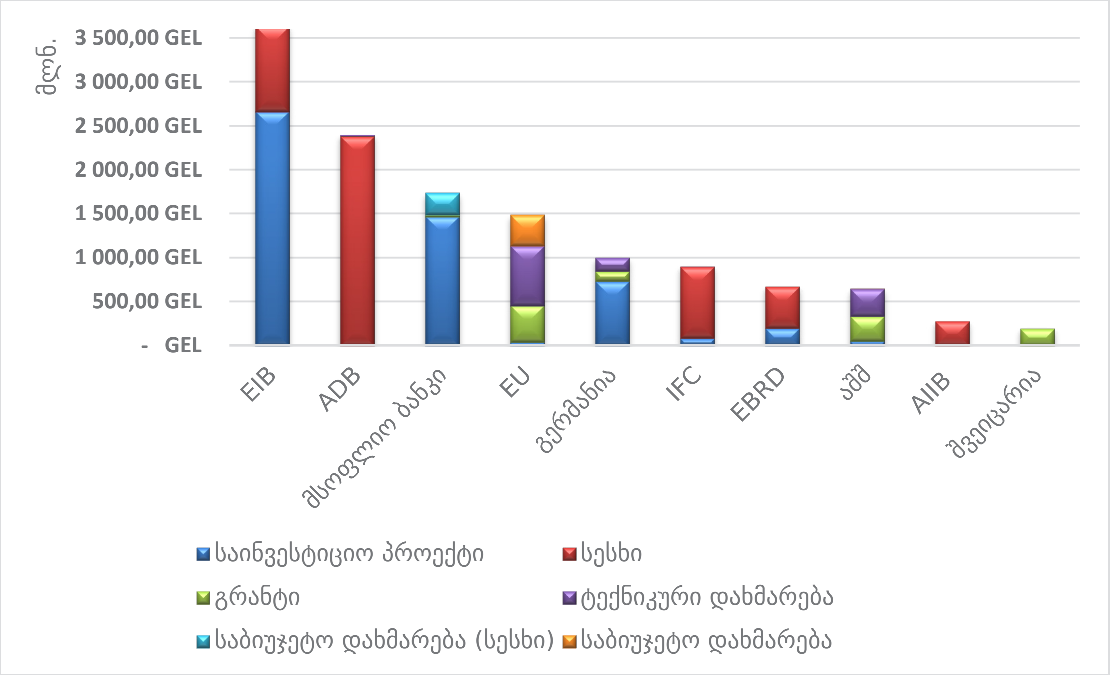

დიაგრამა 5. ათი უმსხვილესი დონორი დახმარების ტიპების მიხედვით

საქართველოს, როგორც საშუალოშემოსავლიანი ქვეყნის[12], სტატუსიდან გამომდინარე, გასაკვირი არ არის, რომ ფინანსური ნაკადების ძირითად ნაწილს სესხები და საინვესტიციო პროექტები წარმოადგენს. ამავდროულად, საქართველოს მთავრობა ამ საკითხს დიდი სიფრთხილით ეკიდება, რათა უზრუნველყოს სახელმწიფო საგარეო ვალის მდგრადობა/სტაბილურობა. ამჟამად ქვეყნის საგარეო ვალი ძირითადად მიჩნეულია შეღავათიანი დაფინანსების წყაროდ ინფრასტრუქტურული საჭიროებებისა და განვითარების სხვა პრობლემური სფეროების დასაფინანსებლად. 2017 წლის ბოლოსთვის საქართველოს საგარეო ვალმა ნომინალური მშპ-ს[13] 35.3% შეადგინა. ქვემოთ მოცემულ დიაგრამაზე წარმოდგენილია ათი უმსხვილესი კრედიტორი მოცულობის მიხედვით, 2017 წლის დეკემბრის ბოლოსთვის.

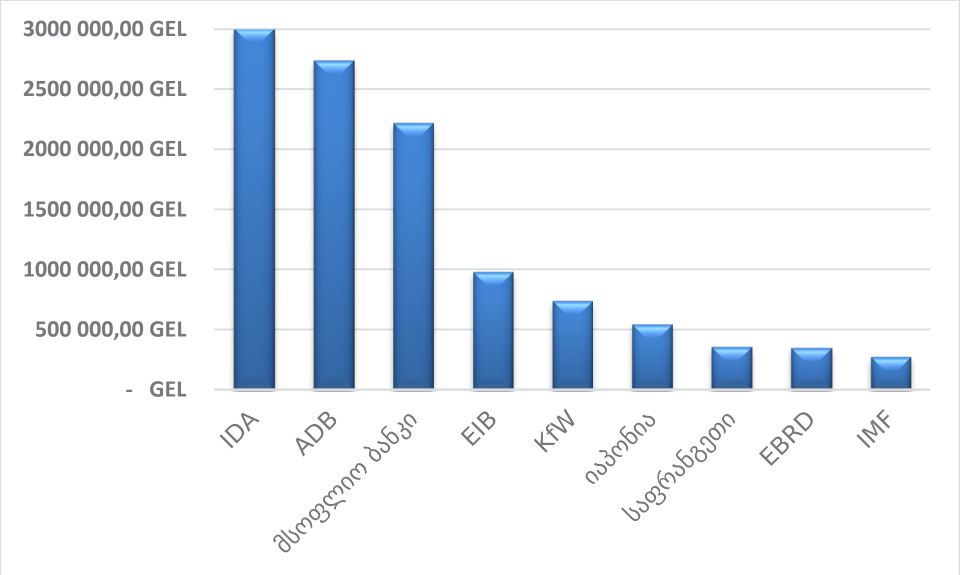

დიაგრამა 6. უმსხვილესი კრედიტორები 31.12.2017-ის მდგომარეობით

---

12 https://blogs.worldbank.org/opendata/new-country-classifications-income-level-2017-2018
13 https://mof.ge/en/4409

ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ ბევრი ორმხრივი დონორი საკუთარი დახმარების 100%-ს გრანტების, ტექნიკური დახმარებისა და ბიუჯეტის დახმარების ფორმით ახორციელებს. ამ სახის დახმარებამ 2017 წელს 0.5 მილიარდი ლარი შეადგინა, რაც მთლიანი დახმარების დაახლოებით 4% -ია (იხ. მე-2 ცხრილი).

დონორი	გრანტი	ტექნიკური დახმარება	საბიუჯეტო დახმარება (გრანტი)	ჯამი
შვეიცარია	193 875 792.85 GEL	- GEL	- GEL	193 875 792.85 GEL
შვედეთი	155 259 540.17 GEL	12 871 000.00 GEL	- GEL	168 130 540.17 GEL
დანია	70 267 640.00 GEL	10 576 400.00 GEL	- GEL	80 844 040.00 GEL
გაერთიანებული სამეფო	619 687.64 GEL	36 377 958.69 GEL	162 237.72 GEL	37 159 884.05 GEL
ჩინეთი	34 719 400.00 GEL	- GEL	- GEL	34 719 400.00 GEL
ჩეხეთის რესპუბლიკა	25 664 045.75 GEL	447 148.65 GEL	- GEL	26 111 194.40 GEL
ნიდერლანდები	6 914 066.47 GEL	871 819.60 GEL	- GEL	7 785 886.07 GEL
პოლონეთი	4 998 330.76 GEL	- GEL	431 314.28 GEL	5 429 645.04 GEL
ესტონეთი	109 327.96 GEL	2 456 166.52 GEL	- GEL	2 565 494.48 GEL
სლოვაკეთი	834 863.38 GEL	- GEL	92 792.32 GEL	927 655.70 GEL
ბულგარეთი	579 645.75 GEL	327 111.31 GEL	- GEL	906 757.06 GEL
რუმინეთი	32 526.93 GEL	160 421.37 GEL	- GEL	192 948.30 GEL
ლიეტუვა	169 666.01 GEL	- GEL	- GEL	169 666.01 GEL
ჯამი	**494 044 533.67 GEL**	**64 088 026.14 GEL**	**686 344.32 GEL**	**558 818 904.13 GEL**

ცხრილი 2. ორმხრივი დონორები, რომელთა დახმარება არის მხოლოდ არაანაზღაურებადი

დონორების გარკვეული ნაწილი ახორციელებს სხვადასხვა ტიპის დახმარებას, მათ შორისაა AFD – ერთადერთი ორმხრივი დონორი, რომლის დახმარება მოიცავს საბიუჯეტო დახმარებას სესხების სახით, აგრეთვე გერმანია და აშშ – ორი ორმხრივი დახმარების გამწევი დონორი, რომლებიც ასევე ახორციელებენ საინვესტიციო პროექტებს. საფრანგეთი (AFD), ავსტრია და იაპონია გასცემენ მცირე მოცულობის გრანტებს (იხ. მე-3 ცხრილი).

დონორი	საინვესტიციო პროექტი	სესხი	გრანტი	ტექნიკური დახმარება	საბიუჯეტო დახმარება (სესხი)	საბიუჯეტო დახმარება (გრანტი)
ევროკავშირი	41 990 000.00 GEL	- GEL	418 234 541.98 GEL	678 044 910.18 GEL	- GEL	352 951 533.07 GEL
გერმანია	732 328 050.00 GEL	- GEL	116 608 551.98 GEL	153 953 413.63 GEL	- GEL	- GEL
აშშ	54 934 212.00 GEL	- GEL	280 668 033.03 GEL	313 945 054.86 GEL	- GEL	1 620 945.00 GEL
საფრანგეთის განვითარების სააგენტო	- GEL	31 860 840.00 GEL	- GEL	- GEL	181 800 000.00 GEL	1 395 000.00 GEL
ავსტრია/ADA	- GEL	144 590 400.00 GEL	11 817 760.76 GEL	33 652 522.61 GEL	- GEL	- GEL
იაპონია	- GEL	95 697 000.00 GEL	20 364 642.78 GEL	- GEL	- GEL	- GEL
ევროპის საბჭო	- GEL	- GEL	1 456 448.00 GEL	16 799 872.25 GEL	- GEL	- GEL
გლობ. ეკოლ. მექანიზმი(GEF)	- GEL	- GEL	10 055 053.38 GEL	- GEL	- GEL	- GEL
გაეროს სააგენტოები	- GEL	- GEL	29 996 046.99 GEL	11 817 208.05 GEL	- GEL	668 981.00 GEL
ჩრდილო ატლანტიკ. ალიანსი	- GEL	- GEL	- GEL	1 073 466.65 GEL	- GEL	- GEL

ცხრილი 3. დახმარების მრავალფეროვნება

საქართველოს მთავრობის მიერ შერჩეული ექვსი თემატური ჯგუფი ასახულია მე-7 დიაგრამაზე და დეტალურად არის აღწერილი მე-2 თავში. თემატური სფეროები შეირჩა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური ან/და ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციისთვის მათი მნიშვნელობიდან გამომდინარე. ის დახმარება, რომელიც არ ექცევა ამ ექვს თემატურ სფეროში, მოქცეულია „სხვა დახმარების“ კატეგორიაში, რომელშიც შედის მრავალსექტორული დახმარება, ვალთან დაკავშირებული საქმიანობები, ჰუმანიტარული დახმარება და საბიუჯეტო დახმარება (სექტორების საბიუჯეტო დახმარება შეტანილია შესაბამის თემატურ ჯგუფში).

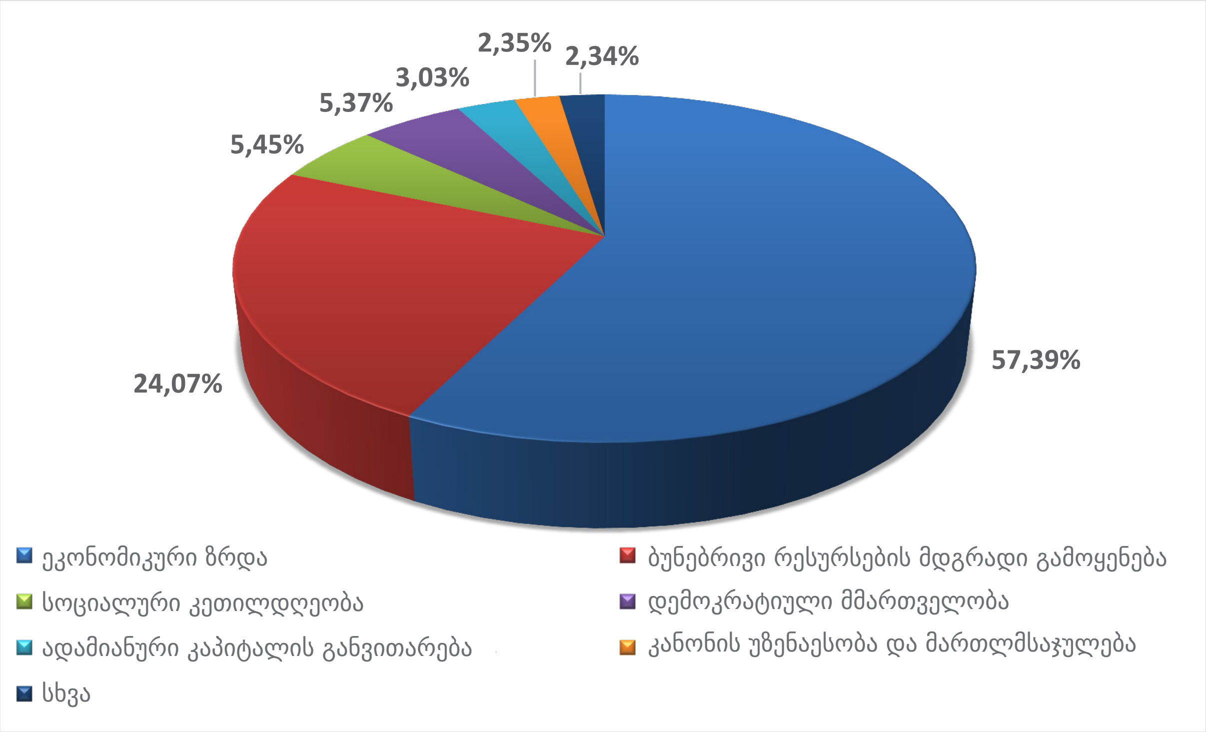

დიაგრამა 7. მთლიანი დახმარება დონორებისა და თემატური ჯგუფების მიხედვით[14]

[14] დეტალური ინფორმაციისთვის იხილეთ დანართი 3.

თავი 2. დახმარება თემატური სფეროების მიხედვით

ეს ანგარიში მოიცავს თემატურ ჯგუფებს მათი დახმარების მოცულობის მიხედვით. წარმოდგენილია თითოეული მიმართულებით მთავრობის მიერ გაწეული საქმიანობის მოკლე მიმოხილვა და გაწეული დახმარების ანალიზი.

როგორც მე-7 დიაგრამიდან ჩანს, ექვსი თემატური ჯგუფი თანაბრად არ ფინანსდება. 2017 წელს თემატური ჯგუფი „ეკონომიკური ზრდა“ შეადგენდა მთლიანი დახმარების 57.4%-ს, მას მოჰყვება „ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება“ 24.1%-ით. ნიშანდობლივია, რომ „ეკონომიკური ზრდის“ ზოგი ქვესექტორისკენ მიმართული დახმარება (რკინიგზა/ საგზაო ტრანსპორტი, კერძო სექტორის განვითარება) უფრო მოცულობითია, ვიდრე სხვა თემატური ჯგუფებისკენ, როგორიცაა „სოციალური კეთილდღეობა“, „დემოკრატიული მმართველობა“, „ადამიანური კაპიტალის განვითარება“ და „კანონის უზენაესობა“ (იხ. მე-4 ცხრილი).

თემატური ჯგუფი/ ქვესექტორი	მოცულობა
სოციალური კეთილდღება	759 793 027.77 GEL
დემოკრატიული მმართველობა	747 530 670.77 GEL
ადამიანური კაპიტალის განვითარება	422 276 542.91 GEL
კანონის უზენაესობა და მართლმსაჯულება	327 374 415.40 GEL
საგზაო/ სარკინიგზო ტრანსპორტი (ეკონომიკური ზრდის ქვესექტორი)	5 162 962 025.21 GEL
კერძო სექტორის განვითარება (ეკონომიკური ზრდის ქვესექტორი)	1 939 504 922.99 GEL

ცხრილი 4. ფინანსური ასიგნებების შედარება

ეკონომიკური ზრდა

მსოფლიო ბანკის მონაცემებზე დაყრდნობით, საქართველოს ეკონომიკა ბევრად უკეთეს მდგომარეობაში იყო 2017 წელს, ვიდრე ეს წინასწარი შეფასებებით იყო ნავარაუდები. 2016 წელს მშპ არსებული 2.8%-დან 5%-მდე[15] გაიზარდა, სადაც ვაჭრობა, მშენებლობა და სატრანსპორტო სექტორი ლიდერობდა. საქონლის ექსპორტი 24%-ით გაიზარდა, ხოლო მომსახურების ექსპორტი – 20%-ით, თუმცა ყველაზე დიდი – 27%-იანი ზრდა ტურიზმიდან მიღებულ შემოსავლებში[16] დაფიქსირდა.

2017 წლიდან მთავრობამ მიმართა საჯარო ინფრასტრუქტურის ინვესტიციების ზრდის და მიმდინარე ხარჯების შემცირების სტრატეგიას. ეს სრულ თანხმობაშია მთავრობის გრძელვადიან პრიორიტეტთან, გადააქციოს საქართველო აზიასა და ევროპას შორის სატრანსპორტო ჰაბად/ცენტრად/დერეფნად.

15 http://www.worldbank.org/en/country/georgia/overview#3
16 http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/georgia

საქართველო კვლავ მაღალ პოზიციას ინარჩუნებს „ბიზნესის კეთების ინდექსში“, სადაც იგი მე-9[17] ადგილზე იყო 2018 წელს. ძირითადი სტრუქტურული და ინსტიტუციური რეფორმების თვალსაზრისით, ევროკავშირის მზარდი მხარდაჭერის ფარგლებში, მუშავდება ახალი პროგრამა, რომელიც მიზნად ისახავს კომერციული სამართლის გაუმჯობესებას, გადახდისუუნარობის პროცედურების გაუმჯობესებას, ფინანსური ინფრასტრუქტურის მოდერნიზებას, კლასტერებისა და დამატებითი ღირებულების შექმნის საწარმოო ციკლის განვითარებასა და ინკუბატორების[18] მხარდაჭერას. გარდა ამისა, კერძო ინვესტიციების სტიმულირების მიზნით, მთავრობამ ცვლილება შეიტანა საწარმოთა მოგების გადასახადში და შემოიღო განაწილებული დივიდენდების დაბეგვრა, რაც ძალაში შევიდა 2017 წლის[19] იანვრიდან. საქართველო, რომელიც თანმიმდევრულად უახლოვდება ევროკავშირის კანონმდებლობით დადგენილ ტექნიკურ რეგულაციებსა და სტანდარტებს, სულ უფრო და უფრო აძლიერებს მონაწილეობას დამატებითი ღირებულების შექმნის საერთაშორისო საწარმოო ჯაჭვში. 2017 წელს ევროკავშირი 27%-იანი წილით ქვეყნის მთლიან ვაჭრობაში, საქართველოს მნიშვნელოვანი პარტნიორი იყო (24% – მთლიან ექსპორტში და 28% – იმპორტში[20]). 2018 წლის წინასწარი მონაცემებით ეს ტენდენცია გრძელდება. ამ კონტექსტში, საქართველოს დაშვება პან-ევრო-ხმელთაშუა ზღვის ქვეყნების პრეფერენციული წარმოშობის წესების შესახებ რეგიონულ კონვენციაზე და ევროკავშირის ბაზრის გახსნა საქართველოში წარმოებული პროდუქტისთვის, როგორიცაა, მაგალითად, თევზი, მნიშვნელოვან წარმატებას წარმოადგენს.

2017 წლის წინასწარი მონაცემები გვიჩვენებს, რომ სოფლის მეურნეობის წილმა მშპ-ის[21] 8.2% შეადგინა[22]. 2017 წელს მთავრობამ დაამტკიცა სასოფლო-სამეურნეო ექსტენციის სტრატეგია და სავალდებულო სერთიფიცირებისადმი დაქვემდებარებული სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა ჯიშების გასავრცელებლად დაშვებისა და მეთესლეობის შესახებ საქართველოს კანონი. აღნიშნული სრულ თანხმობაშია საერთაშორისო სტანდარტებთან და აყალიბებს კარგ საფუძველს სათესლე მეურნეობის დასარეგულირებლად, რაც სტიმული იქნება მწარმოებლებისთვის საქართველოში თესლების საწარმოებლად და გასაყიდად. ამასთანავე, კანონი იცავს ფერმერებისა და მწარმოებლების ინტერესებს. DCFTA-დან გამომდინარე, ვაჭრობის სფეროში ახალი შესაძლებლობები ჩნდება; ამრიგად, საქართველო აგრძელებს ექსპორტის ბაზრის გაფართოებას. სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მოძრაობა იზრდება ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული ENPARD-ის მხარდაჭერით.

საერთაშორისო დახმარება:

eAIMS-ის მონაცემების თანახმად, ეკონომიკური ზრდის თემატური ჯგუფი საერთაშორისო დონორების დახმარების ყველაზე მსხვილი მიმღებია და მისი დახმარების აქტიური/მიმდინარე პორტფელი 7.9 მილიარდ ლარს (მთლიანი დახმარების 57.4%) უტოლდება. ამ სექტორის უმსხვილესი დონორებია EIB, ADB და მსოფლიო ბანკი, რომლებსაც მოჰყვება EBRD, IFC, AIIB და EU.

17 EC document: Association Implementation Report on Georgia SWD (2017)
18 სავალუტო ფონდის ანგარიში (https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/06/28/Georgia-Selected-Issues-46037)
19 EC დოკუმენტი: ასოცირების განხორციელების ანგარიში საქართველოს შესახებ SWD (2017).
20 წინასწარი მონაცემები; საბოლოო მონაცემები ხელმისაწვდომი იქნება 2018 წლის 30 ნოემბერს.
21 http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=427&lang=geo
22 http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=427&lang=geo

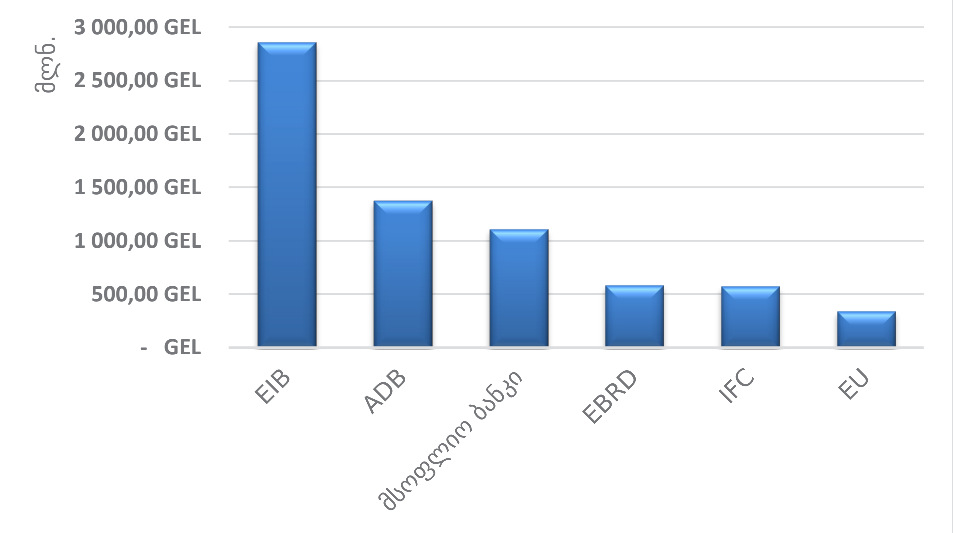

დიაგრამა 8. ეკონომიკური ზრდის სფეროში უმსხვილესი დონორების დახმარება მოცულობის მიხედვით

დახმარების განაწილება ამ სფეროში მთავრობის პრიორიტეტებს ასახავს. დახმარების უდიდესი წილი მოდის სარკინიგზო/საგზაო ტრანსპორტზე, რომლის 90% სესხის სახით ხორციელდება მრავალმხრივი დონორების მიერ – EIB (47%), ADB (27%) და მსოფლიო ბანკი (16%). ასევე ეკონომიკური ზრდის სფეროში თითქმის 1.9 მილიარდი ლარი კერძო სექტორზე მოდის და ხორციელდება ფინანსური შუამავლებისთვის (IFC, US) გაწეული დახმარების, ტრენინგებისა და უნარ-ჩვევების გაძლიერების მეშვეობით (შვედეთი, გერმანია).

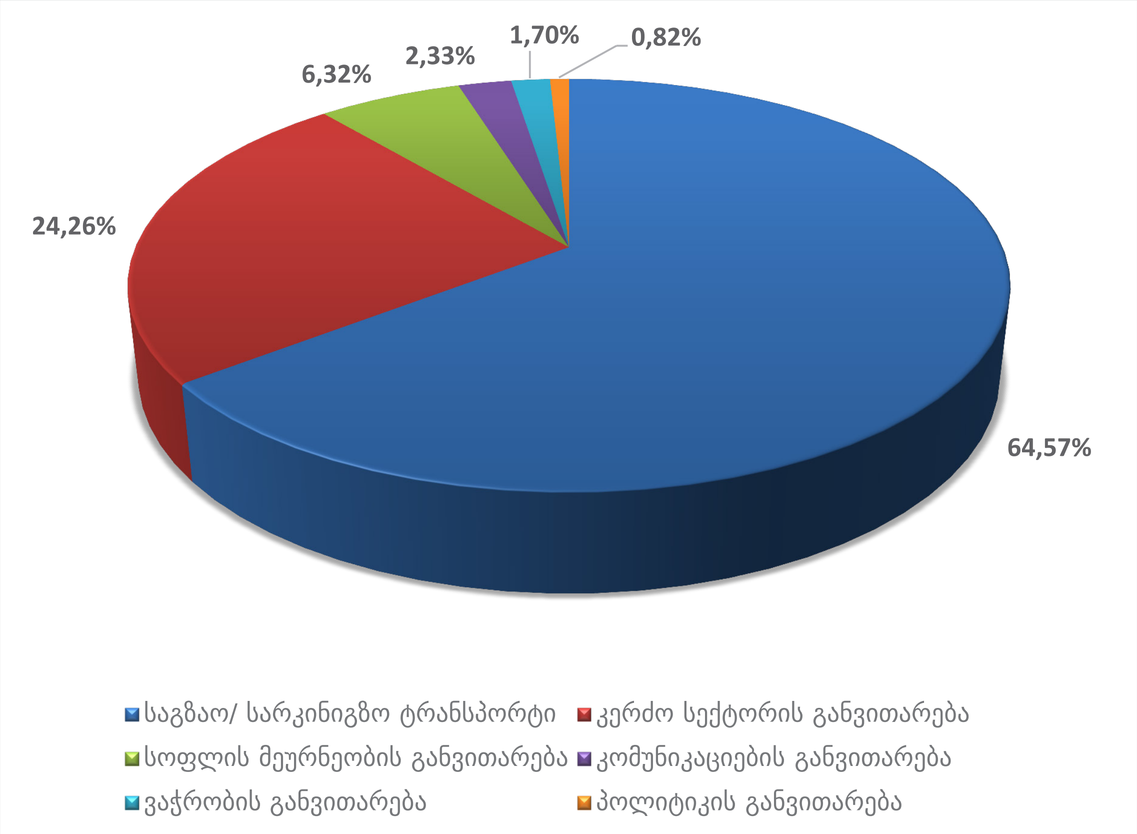

დიაგრამა 9. მიმდინარე კუმულაციური დახმარება მოცულობისა და OECD-ს სექტორების მიხედვით (ეკონომიკური ზრდა)

დონორი	საგზაო/ სარკინიგზო ტრანსპორტი	კერძო სექტორის განვითარება	სოფლის მეურნეობის განვითარება
ევროპის საინვესტიციო ბანკი	2 441 551 400.00 GEL	422 240 066.70 GEL	- GEL
აზიის განვითარების ბანკი	1 372 023 850.00 GEL	3 084 170.00 GEL	- GEL
მსოფლიო ბანკი	807 824 000.00 GEL	217 998 600.00 GEL	86 830 000.00 GEL
ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი	70 656 940.00 GEL	299 493 200.00 GEL	37 559 530.00 GEL
საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია	- GEL	526 958 348.88 GEL	5 838 700.00 GEL
ევროკავშირი	87 923 075.89 GEL	16 474 404.18 GEL	121 499 945.15 GEL
აზიის ინფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკი	278 160 000.00 GEL	- GEL	- GEL
სხვა ორმხრივი	104 822 759.32 GEL	453 256 133.23 GEL	252 940 319.44 GEL
გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია	- GEL	- GEL	378 974.32 GEL
ჯამი	**5 162 962 025.21 GEL**	**1 939 504 922.99 GEL**	**505 047 468.91 GEL**

ცხრილი 5.უმსხვილესი დონორები ქვესექტორების მიხედვით (ეკონომიკური ზრდა)

სასოფლო-სამეურნეო სექტორის დახმარება შეადგენს დაახლოებით ნახევარ მილიარდ ლარს და ამ სფეროში პირველ ადგილზეა ევროკავშირი და მსოფლიო ბანკი.

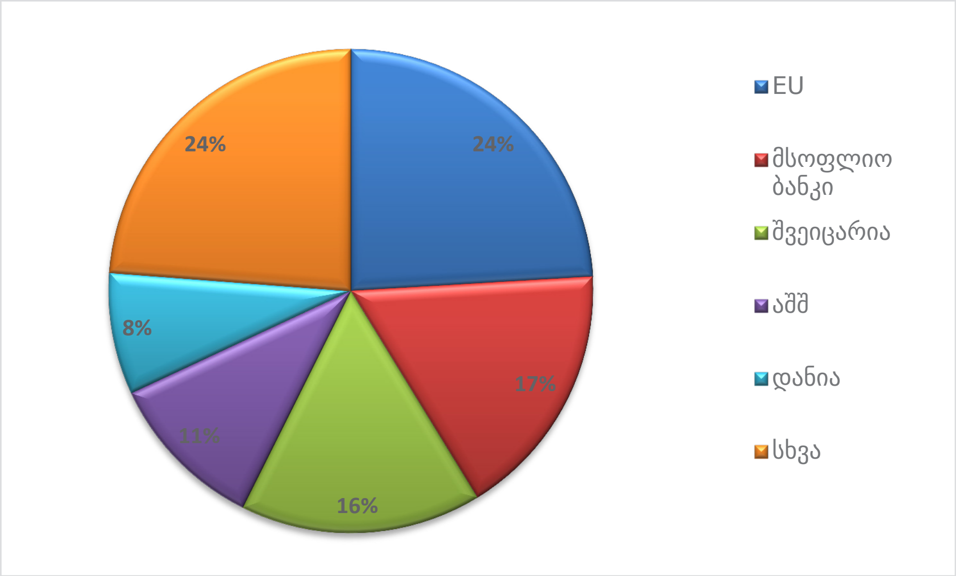

დიაგრამა 10. სოფლის მეურნეობის ქვესექტორში დახმარების წილი დონორების მიხედვით

ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება

ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენების სფეროს ფარგლებში საქართველოს მთავრობას [ერთდროულად] ორი მიზანი აქვს: ეკონომიკური ზრდა და ეკოლოგიური მდგრადობა. ამ მიზნების მიღწევა ხორციელდება „მწვანე“ ეკონომიკისა და გარემოს დაცვის ხელშეწყობით და ადგილობრივ დონეზე წყალმომარაგებისა და ენერგეტიკული სფეროს ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების გზით.

2017 წელს საქართველომ გააგრძელა რეგიონული განვითარების პროგრამის განხორციელება. ამ პროგრამის პირველი პრიორიტეტი არის ფიზიკური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და გარემოს დაცვა. პროგრამა ხაზს უსვამს ისეთი ძირითადი მომსახურების მიწოდების გაუმჯობესებას, როგორიცაა სასმელი წყლის მიწოდება და საკანალიზაციო სისტემების გამართული ფუნქციონირება სოფლად და, ასევე, გამწმენდი ნაგებობების ნაკლებობის პრობლემის დაძლევა მთელი ქვეყნის მასშტაბით. მყარი ნარჩენების მართვა ასევე ფიგურირებს მყარი ნარჩენების სახელმწიფო სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმაში (2016-2020), რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს მთავრობის მიერ. სამოქმედო გეგმა მოიცავს კონკრეტულ მიზნებს, რომელთა მიღწევის შედეგი იქნება ჰარმონიზაცია ევროპის მყარი ნარჩენების მართვის პოლიტიკასთან.

მთავრობის ენერგეტიკული პოლიტიკის მიზანია ენერგეტიკული უსაფრთხოების მიღწევა წყაროების დივერსიფიცირების გზით, ადეკვატური მოცულობის, ხარისხისა და ფასის გათვალისწინებით. საქართველოს ენერგოპოლიტიკა ყურადღებას ამახვილებს ენერგეტიკის ბაზრის განვითარებასა და ენერგოვაჭრობის მექანიზმების გაუმჯობესებაზე; ყველა დასახლებისთვის ელექტროენერგიისა და გაზის მიწოდებაზე (ამის განხორციელების ტექნიკური და ეკონომიკური შესაძლებლობების გათვალისწინებით); მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესებაზე და მომხმარებლების ინტერესების დაცვაზე (მათ შორის, ინდივიდუალური ელექტრომრიცხველების საშუალებით); გადამცემი/გამანაწილებელი სისტემების მშენებლობაზე, რესტავრაციასა და მოდერნიზაციაზე.

საქართველოს სწრაფვა გარემოს დაცვისა და კლიმატის ცვლილებებით გამოწვეული შედეგების შერბილებისკენ განსაკუთრებით ცხადად იკვეთება ბიომრავალფეროვნების ეროვნულ სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმაში (NBSAP) (2014-2020) და ეროვნულ დონეზე განსაზღვრულ კონტრიბუციაში (INDC), რომელიც 2017 წლის 8 მარტს წარედგინა კლიმატის ცვლილების შესახებ გაეროს ჩარჩო კონვენციას (UNFCCC). საქართველო ვალდებულებას იღებს, რომ 2030 წლისთვის აუცილებლად შეამცირებს სასათბურე გაზების გამოყოფას 15%-ით ბიზნესის წარმოების ჩვეულებრივ რეჟიმზე (BAU) დაბლა და მოიცავს შემდეგ სექტორებს: ენერგეტიკა, ინდუსტრიული პროცესები, სოფლის მეურნეობა და მყარი ნარჩენების მართვა[23].

საგარეო დახმარება:

eAIMS-ის მონაცემთა ბაზის მიხედვით, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენების (SNR)

თემატური ჯგუფი საერთაშორისო დონორების დახმარების მეორე ყველაზე დიდი მიმღებია და მისი მთლიანი აქტიური/მიმდინარე დახმარება დაახლოებით 3.3 მილიარდი ლარია. დონორების დახმარება საქართველოს მთავრობის პრიორიტეტებთან შესაბამისობაშია, რაც

[23] http://www4.unfccc.int/ndcregistry/PublishedDocuments/Georgia%20First/INDC_of_Georgia.pdf

ცხადად ჩანს მე-11 დიაგრამიდან. დახმარების უდიდესი წილი მოდის წყლის მომარაგებასა და კანალიზაციის სისტემებზე, რომელთაც მოჰყვება ენერგეტიკისა და ელექტროენერგიის გამომუშავების, მყარი ნარჩენების მართვისა და გარემოს დაცვის სისტემები.

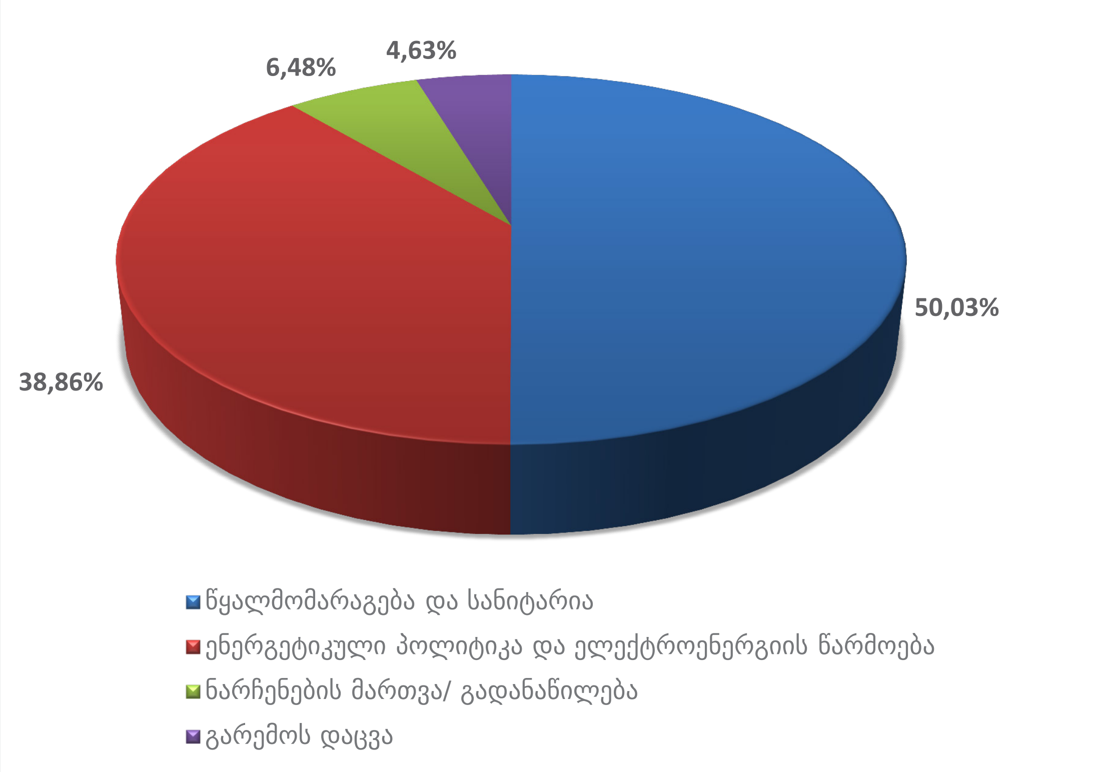

დიაგრამა 11. დახმარების წილი ქვესექტორების მიხედვით (ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება)

ამ თემატური ჯგუფის უმსხვილესი დონორები არიან აზიის განვითარების ბანკი – ADB (30.4%), გერმანია (25.6%) და ევროპის საინვესტიციო ბანკი – EIB (23.1%).

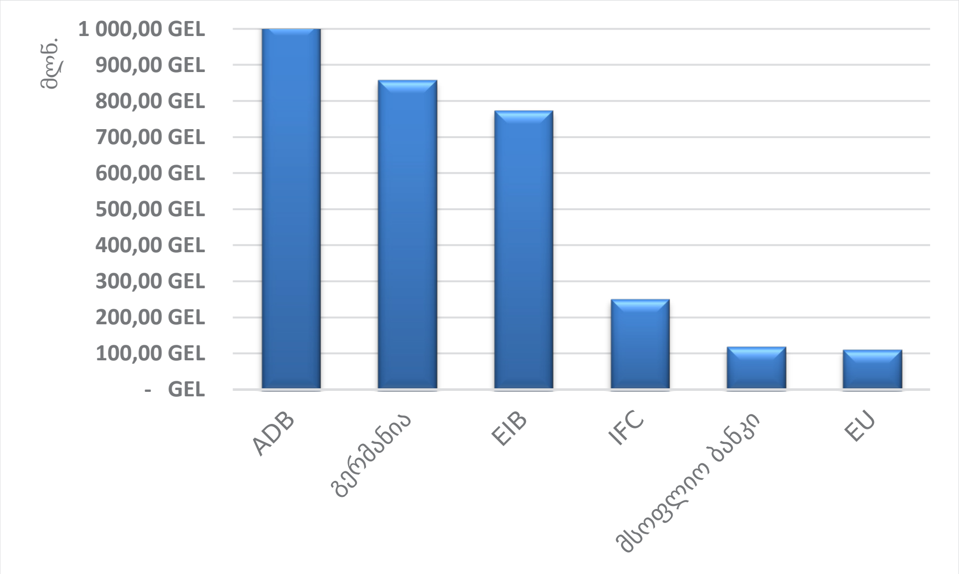

დიაგრამა 12. უმსხვილესი დონორები დახმარების მოცულობის მიხედვით[24]

[24] დეტალური ინფორმაციისთვის იხილეთ დანართი 5.

SNR თემატურ ჯგუფში მრავალმხრივი დახმარების ბანკების მიერ გაწეული დახმარების უდიდესი ნაწილი მოდის სესხებსა და საინვესტიციო პროექტებზე; თუმცა არსებობს ტექნიკური დახმარებისა და გრანტების კომპონენტებიც მყარი ნარჩენების მართვისა და გარემოს დაცვის სფეროში.

დონორი	წყალმომარაგება და სანიტარია	ენერგეტიკული პოლიტიკა და ელექტროენერგიის წარმოება	ნარჩენების მართვა/ გადანაწილება	გარემოს დაცვა
აზიის განვითარების ბანკი	939 966 000.00 GEL	79 492 800.00 GEL	- GEL	- GEL
გერმანია	174 696 600.00 GEL	457 991 425.00 GEL	143 524 000.00 GEL	82 571 880.49 GEL
ევროპის საინვესტიციო ბანკი	514 518 700.00 GEL	260 597 825.00 GEL	- GEL	- GEL
საერთაშორისო საინვესტიციო კორპორაცია	- GEL	251 276 567.79 GEL	- GEL	- GEL
მსოფლიო ბანკი	- GEL	104 196 000.00 GEL	15 323 162.40 GEL	- GEL
ევროკავშირი	24 747 785.00 GEL	62 065 400.00 GEL	18 376 035.70 GEL	5 885 018.14 GEL
სხვა	23 509 513.66 GEL	87 036 573.42 GEL	39 908 054.00 GEL	66 895 977.72 GEL
ჯამი	**1 677 438 598.66 GEL**	**1 302 656 591.21 GEL**	**217 131 252.10 GEL**	**155 352 876.35 GEL**

ცხრილი 6. სამი უმსხვილესი დონორი ქვესექტორების მიხედვით

სოციალური დახმარება და ადამიანური კაპიტალის განვითარება

ანგარიშში გაერთიანებულია ორი თემატური ჯგუფი [სოციალური დახმარება და ადამიანური კაპიტალის განვითარება] და, შესაბამისად, ჯანდაცვის, განათლების, სოციალური კეთილ-დღეობის და სოფლის და ქალაქის განვითარების საკითხები ერთად არის განხილული.

განათლება ადამიანური კაპიტალის განვითარების სფეროს ყველაზე მნიშვნელოვანი კომპონენტია, ხოლო სოციალური კეთილდღეობის სფერო მოიცავს ჯანდაცვის, დასაქმების პოლიტიკას, აგრეთვე სოფლისა და ქალაქის განვითარების საკითხებს. განათლების ყველა ეტაპისთვის (ზოგადი, პროფესიული, საშუალო და უმაღლესი) ხარისხიანი და ხელმისა-წვდომი სისტემის შექმნა უკვე მრავალი წელია საქართველოს მთავრობის პრიორიტეტს წარმოადგენს.[25] მიუხედავად წინა წლებში მიღწეული გარკვეული წარმატებებისა, მთავრობა ათვითცნობიერებს, რომ საჭიროა უფრო მეტი ყურადღების დათმობა, რათა ეკონომიკური ზრდა ადამიანური კაპიტალის უნარ-ჩვევების გაზრდილ მოთხოვნებთან თანხვედრაში იყოს. მსოფლიო სავალუტო ფონდის მიხედვით, „განათლების ყოვლისმომცველი რეფორმა – სკოლამდელი, ზოგადი და უმაღლესი განათლების გაუმჯობესების, გაძლიერებული პროფესიული ტრენინგებისა და, ზოგადად, სექტორის გაუმჯობესებული მართვის ჩათვლით – რომელიც კარგად არის ინტეგრირებული მთავრობის რეფორმების დღის წესრიგში, ხელს

[25] საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია: საქართველო 2020.

შეუწყობს უკეთესი უნარ-ჩვევების, სამუშაო ძალის შექმნას და ძლიერ, ჯანსაღ და ინკლუზიურ [ეკონომიკურ და სოციალურ] ზრდას. გარდა ამისა, შრომის ბაზრის პოლიტიკის უფრო მეტად მხარდაჭერა, სამუშაო ადგილების მოძიების შესაბამისი მომსახურების გაუმჯობესებისა და დასაქმების უფრო მოქნილი შესაძლებლობების ჩათვლით, კიდევ ერთი ხელის შემწყობი ფაქტორი იქნება სამუშაო ადგილების შექმნის მხრივ”[26].

2016 წლის დეკემბერში საქართველომ დაამტკიცა 2017-2020 წლების სოფლის ***განვითარების*** პირველი სტრატეგია, რომელიც მიზნად ისახავს სოფლის მოსახლეობის საცხოვრებელი და სოციალური პირობების გაუმჯობესების უზრუნველყოფას – გაზრდილი ეკონომიკური შესაძლებლობების, უფრო ხელმისაწვდომი სოციალური დახმარების, გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვის ხელშეწყობის გზით.

საქართველოს მთავრობა კვლავაც მიმართავს საკუთარ ძალისხმევას უნარშეზღუდული ადამიანების უფლებების შესახებ გაეროს კონვენციის შესრულებაზე პილოტური სოციალური მოდელის მეშვეობით, რაც გულისხმობს მიზნობრივი სოციალური დახმარების შემდგომ გაუმჯობესებას, რათა უკეთ მოხდეს მიზნობრიობის დაცვა და შემცირდეს ინსტიტუციებში მოთავსებული ბავშვების რაოდენობა ოჯახური ტიპის მომსახურების გაძლიერებით. მთავრობა მუდმივად ახორციელებს ჯანდაცვის მომსახურების გადახდის მექანიზმების რეორგანიზაციას და სტრუქტურის ოპტიმიზაციას, რათა გაუმჯობესდეს მომსახურების მიწოდება, მიღწეულ იქნეს მასშტაბური ეკონომია და გაკონტროლდეს ხარჯები. 2017 წლის 1 მაისს მთავრობამ შემოიღო უნივერსალური ჯანდაცვის პროგრამის დიფერენცირებული პაკეტები, რაც საშუალებას იძლევა განხორციელდეს უფრო ფოკუსირებული დახმარება გაჭირვებაში მყოფი ადამიანებისთვის და მათთვის, ვისი წლიური შემოსავალიც 40 000 ლარზე დაბლაა.

საგარეო დახმარება:

eAIMS-ის მონაცემთა ბაზის თანახმად, სოციალური დახმარებისა და ადამიანური კაპიტალის განვითარების სფეროს მთლიანი დაფინანსება 1.1 მილიარდი ლარია (0.9 მილიარდი 2016 წელს), ანუ მთლიანი დახმარების დაახლოებით 8%. ამ სექტორში უმსხვილესი დონორებია მსოფლიო ბანკი, აშშ და ევროკავშირი.

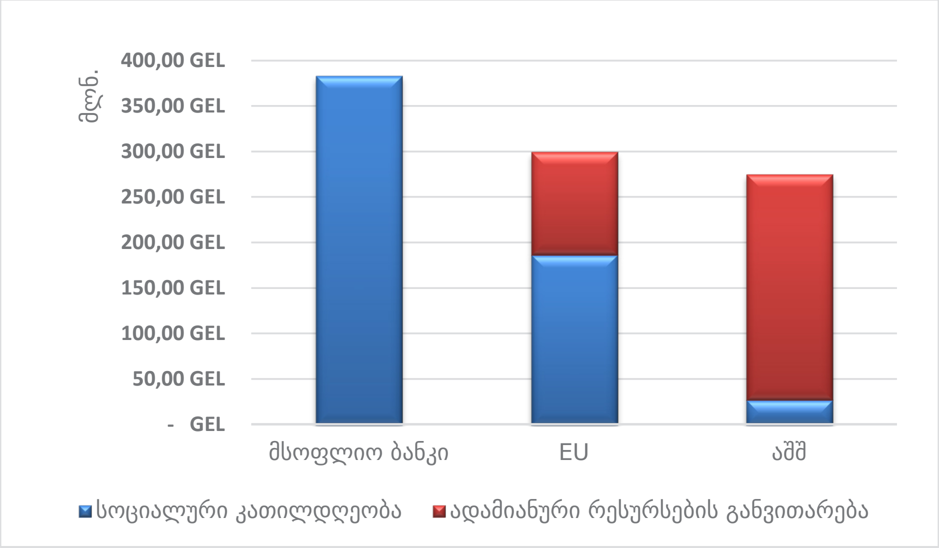

დიაგრამა 13. უმსხვილესი დონორები დახმარების მოცულობის მიხედვით

[26] IMF-ის ანგარიში No. 18/199, ივნისი 2018 საქართველო: შერჩეული საკითხები.

სოციალური დახმარების თემატურ სფეროში დახმარების ყველაზე დიდი წილი მოდის მსოფლიო ბანკისა და ევროკავშირის მიერ დაფინანსებულ სოფლებისა და ქალაქების განვითარების საინვესტიციო პროექტებსა და საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის მიერ დაფინანსებულ ჯანდაცვასთან დაკავშირებულ პროექტებზე. აშშ და ევროკავშირი ლიდერები არიან ადამიანური კაპიტალის განვითარების თემატურ ჯგუფშიც, რაც ძირითადად განათლებასთან დაკავშირებული ხარჯებისგან შედგება. აშშ-ზე მოდის საშუალო და უმაღლესი განათლების სფეროებზე გაწეული დახმარების უდიდესი წილი, ხოლო ევროკავშირი ძირითადად კონცენტრირებულია პროფესიულ განათლებაზე.

ქვესექტორი (სოციალური კეთილდღეობა)	მოცულობა	წილი
სოფლის განვითარება	348 811 640.67 GEL	45,9%
ურბანული განვითარება	165 457 351.19 GEL	21,8%
ჯანდაცვა	142 620 095.90 GEL	18,8%
დასაქმების პოლიტიკა	65 387 890.52 GEL	8,6%
სოციალური მომსახურება	33 345 004.89 GEL	4,4%
კულტურა	4 171 044.60 GEL	0,5%
ჯამი	**759 793 027.77 GEL**	**100%**

ცხრილი 7. სოციალური კეთილდღეობის ქვესექტორები

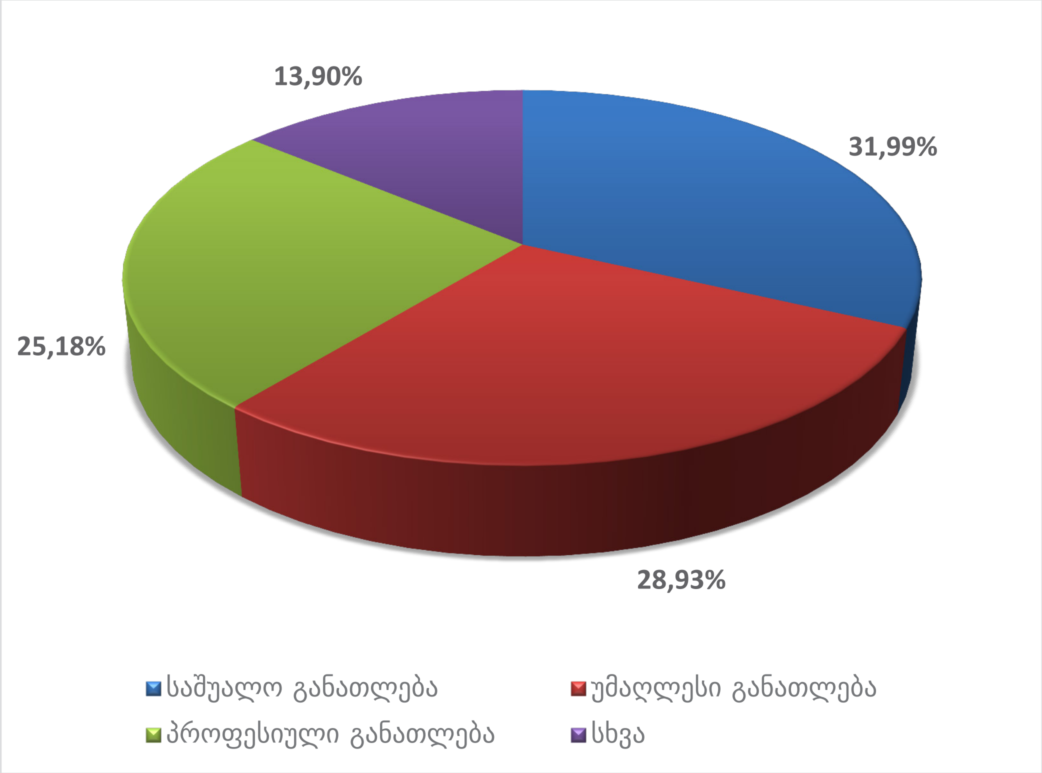

დიაგრამა 14. დახმარების წილი განათლების სფეროში (HCD)

დემოკრატიული მმართველობა, კანონის უზენაესობა და მართლმსაჯულება

2017 წელს დემოკრატიული მმართველობა, კანონის უზენაესობა და მართლმსაჯულება კვლავ რჩება საქართველოს ძირითად მიზნებად. რამდენიმე მნიშვნელოვანი მოვლენა მოხდა კანონის უზენაესობისა და მართლმსაჯულების გაძლიერების კუთხით, რამაც ხელი შეუწყო დემოკრატიული მმართველობის განვითარებას. ახალი კონსტიტუცია იმ მიზნით იყო მიღებული, რომ გაძლიერებულიყო საპარლამენტო კონსტიტუციური მანდატი. საქართველომ 2017 წლის მარტში ქალთა წინააღმდეგ ძალადობის და ოჯახური ძალადობის პრევენციისა და მასთან ბრძოლის შესახებ სტამბოლის კონვენციის რატიფიცირება მოახდინა. 2017 წლის ივნისში შეიქმნა უწყებათაშორისი კომისია გენდერული თანასწორობის, ქალთა წინააღმდეგ ძალადობისა და ოჯახური ძალადობის საკითხებზე.

2017 წლის იანვარში ძალაში შევიდა სტამბოლის პროტოკოლი (წამებისა და სხვა სასტიკი, არაჰუმანური ან ღირსების შემლახავი მოპყრობის ან დანაშაულის გამოძიებისა და დოკუმენტირების სახელმძღვანელო). ეტაპობრივად მიმდინარეობს პოლიციის განყოფილებებისა და დაკავების ცენტრების აღჭურვა გარე და შიდა სათვალთვალო კამერებით, რაც არასწორი მოპყრობის პრევენციის მექანიზმს წარმოადგენს.

საქართველოში ადამიანის უფლებების დაცვის მიზნით ადამიანის უფლებების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შექმნამ და განხორციელებამ (2014-2020) ქვეყანა დემოკრატიული განვითარების ახალ ეტაპზე გადაიყვანა. ადამიანის უფლებების დაცვა განგრძობითი პროცესია, რომელიც მუდმივ რეჟიმში საჭიროებს სამართლებრივი, ინსტიტუციური და პრაქტიკული სახის ცვლილებებს. 2017 წლის სექტემბერში მთავრობის ბრძანებულებით დამტკიცდა განახლებული ანტიკორუფციული სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა (2017-2018).

ასოცირების დღის წესრიგის ძირითად სფეროებზე შეთანხმება 2017 წელს შედგა. იგი განასხვავებს მოკლევადიან პრიორიტეტებს (რომლებიც მიღწეული უნდა იყოს ან რომელთა შესრულებასთან დაკავშირებით მიღწეული უნდა იყოს მნიშვნელოვანი პროგრესი 2018 წლის ბოლოსთვის) და საშუალოვადიან პრიორიტეტებს (რომლებიც მიღწეული უნდა იყოს ან რომელთა შესრულებასთან დაკავშირებით მიღწეული უნდა იყოს მნიშვნელოვანი პროგრესი 2020 წლის ბოლოსთვის)[27]. დემოკრატიული მმართველობის სფეროში დოკუმენტი განსაზღვრავს შემდეგ პრიორიტეტულ მიმართულებებს:

- მართლმსაჯულებისა და ძალოვანი სტრუქტურების დამოუკიდებლობა
- ეფექტიანი სახელმწიფო მართვა და საჯარო მომსახურებისა და ანტიკორუფციული საქმიანობის გაძლიერება
- ადამიანის უფლებები და ფუნდამენტური თავისუფლებები
- კონფლიქტის მშვიდობიანი გადაწყვეტა[28].

საგარეო დახმარება:

eAIMS-ის მონაცემთა ბაზის მიხედვით, დემოკრატიული მმართველობისა და კანონის უზენაესობისა და მართლმსაჯულების თემატურმა ჯგუფებმა დახმარების სახით 1 მილიარდი ლარი მიიღეს ანუ ამ სფეროებში მიღებულმა დახმარებამ 8% (0.8 მილიარდი ლარი 2016 წელს) შეადგინა. ამ სექტორის უმსხვილესი დონორებია ევროკავშირი, აშშ-ის მთავრობა და შვედეთი.

[27] ასოცირების დღის წესრიგი ევროკავშირსა და საქართველოს შორის 2017-2020.
[28] იხ. იგივე წყარო

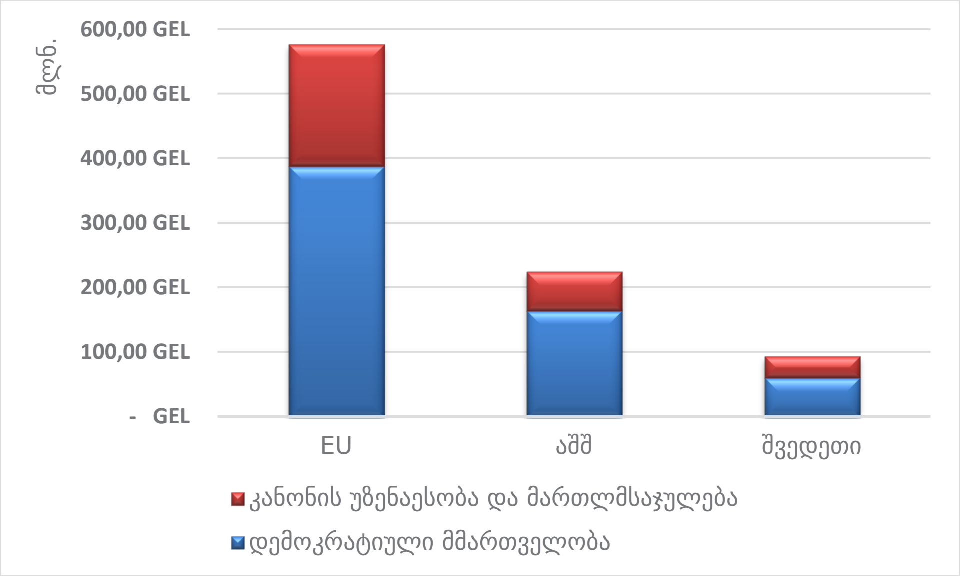

დიაგრამა 15. უმსხვილესი დონორები დახმარების მოცულობის მიხედვით

ამ თემატურ ჯგუფებში დახმარება განხორციელდა გრანტების ან/და ტექნიკური დახმარების სახით. უმსხვილესი დონორებია ევროკავშირი, ორმხრივი დონორები და გაეროს სააგენტოები. დახმარების ყველაზე დიდი წილი ისეთ ქვესექტორებზე ნაწილდება, როგორიცაა სახელმწიფო მართვა, ანტიკორუფციული სამუშაოები და საჯარო ფინანსების მართვა, რომელთაც მოჰყვება საკანონმდებლო და მართლმსაჯულების სფეროს განვითარება და დეცენტრალიზაცია (იხ. მე-8 ცხრილი).

ქვესექტორები	მოცულობა
სახელმწიფო მართვა, ანტიკორუფცია, საჯარო ფინანსების მართვა (GG)	327 461 735.03 GEL
საკანონმდებლო და მართლმსაჯულების სფეროს განვითარება (RLJ)	213 087 099.29 GEL
სამოქალაქო საზოგადოების მხარდაჭერა (GG)	166 354 112.14 GEL
დეცენტრალიზაცია (GG)	146 557 080.07 GEL
კონფლიქტის პრევენცია (GG)	87 144 700.53 GEL
ადამიანის უფლებები (RLJ)	58 306 109.49 GEL
ქალთა თანასწორობის ორგანიზაციები და ინსტიტუტები (RLJ)	33 656 526.62 GEL
საკანონმდებლო ხელისუფლება და პოლიტიკური პარტიები (RLJ)	22 324 680.00 GEL
არჩევნები (GG)	20 013 043.01 GEL
ჯამი ორი სექტორისთვის	1 074 905 086.18 GEL

ცხრილი 8. დახმარება ქვესექტორების მიხედვით

ასოცირების დღის წესრიგის განხორციელება

2014 წლის 27 ივნისს ევროკავშირმა და საქართველომ ხელი მოაწერეს ასოცირების ამბიციურ შეთანხმებას (AA), ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის ჩათვლით (DCFTA). რატიფიკაციის პროცესის დასრულების შემდეგ ასოცირების შეთანხმება მთლიანად შევიდა ძალაში 2016 წლის 1 ივლისს. მანამდე, იგი დროებით ამოქმედდა 2014 წლის 1 სექტემბრიდან.

2014-2016 წლების ასოცირების დღის წესრიგი შეთანხმდა და დამტკიცდა 2014 წლის 26 ივნისს. ამ შეთანხმებამ ევროკავშირსა და საქართველოს შორის პოლიტიკური დიალოგის ორმხრივი ინსტიტუციური ჩარჩოს ფარგლებში საფუძველი ჩაუყარა მხარეებს შორის სტრუქტურულ დიალოგს.

2017 წელს ევროკავშირმა და საქართველომ მიიღო ასოცირების განახლებული დღის წესრიგი 2017-2020 წლებისთვის. ახალი დოკუმენტი ეფუძნება წინა დღის წესრიგს და განსაზღვრავს ურთიერთშეთანხმებულ პრიორიტეტებს, რომელთა მიზანია ასოცირების შეთანხმების პირობების შესრულება DCFTA-ის ჩათვლით. განახლებული დღის წესრიგი ადგენს ფართომასშტაბიან პროგრამას მოკლე და საშუალოვადიანი რეფორმების პრიორიტეტებისთვის და მოიცავს ისეთ საკითხებს, როგორიცაა დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერება, კანონის უზენაესობა, მართლმსაჯულება, ადამიანის უფლებების უზენაესობა, თანამშრომლობა საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის საკითხებში, კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარება და სხვა. იგი ასევე მოიცავს ეკონომიკისა და ვაჭრობის კომპონენტებს, DCFTA-ს ჩათვლით და თანამშრომლობას ისეთ სექტორებში, როგორიცაა ენერგეტიკა, ტრანსპორტი, დასაქმება და სოციალური პოლიტიკა.

ასოცირების შეთანხმება ხორციელდება წლიური ეროვნული სამოქმედო გეგმებისა და ასოცირების დღის წესრიგის საშუალებით. მონიტორინგის ელექტრონული სისტემა და შესაბამისი ვებპორტალი (aa-monitoring.ge) 2017 წლიდან ფუნქციონირებს, რათა უზრუნველყოს ევროკავშირსა და საქართველოს შორის გაფორმებული ასოცირების შეთანხმებისა და ასოცირების დღის წესრიგის ეფექტიანი შესრულება. სწორედ ამისკენაა მიმართული ევროპის კომისიისა და ევროკავშირის წევრი ქვეყნების მიერ საქართველოსთვის გამოყოფილი დახმარება.

2017 წელს ევროკავშირის კანონმდებლობასთან უფრო მეტი დაახლოებისთვის გადადგმული ნაბიჯი იყო საქართველოს პარლამენტის მიერ 3 ახალი კანონისა და 40-მდე შესწორების მიღება, ასევე 50-მდე კანონქვემდებარე აქტის დამტკიცება. ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში მნიშვნელოვანი რეფორმები გატარდა მართლმსაჯულების, საჯარო სამსახურის, ტრანსპორტის, საიდუმლო ინფორმაციის გაცვლის, გარემოს დაცვის, შრომის უსაფრთხოებისა და განათლების სფეროებში.

ქვემოთ მოცემული ცხრილი გვიჩვენებს ევროკავშირის მიერ 2015-2017 წლებში განხორციელებულ დახმარებას მოცულობისა და ტიპების მიხედვით.

	საინვესტიციო პროექტი	ტექნიკური დახმარება	გრანტი	საბიუჯეტო დახმარება (გრანტი)	ჯამი
2015	- GEL	187 474 237.60 GEL	154 007 913.00 GEL	532 418 836.20 GEL	873 900 986.80 GEL
2016	- GEL	138 431 144.90 GEL	332 551 105.10 GEL	577 700 663.10 GEL	1 048 682 913.10 GEL
2017	41 990 000.00 GEL	678 044 910.20 GEL	418 234 542.00 GEL	352 951 533.10 GEL	1 491 220 985.20 GEL

სხვა დახმარების ნაკადები

ამ ანგარიშში ის დახმარება, რომელიც არ ჯდება ზემოაღნიშნული ექვსი თემატური ჯგუფის ჩარჩოებში, განსაზღვრულია, როგორც „სხვა დახმარება“, რომლის ანალიზი ხდება OECD ქვესექტორების საშუალებით (იხ. მე-9 ცხრილი). ამ სექტორში დახმარება შეადგენს 0.3 მილიარდ ლარს ანუ მთლიანი დახმარების 2.3%-ს. ამ დახმარების თითქმის ნახევარს ევროკავშირი უზრუნველყოფს.

ქვესექტორი	მოცულობა
მრავალსექტორული დახმარება	142 360 560.00 GEL
სექტორი არ არის განსაზღვრული	136 766 834.20 GEL
რეკონსტრუქცია და რეაბილიტაცია	41 741 738.69 GEL
დახმარების კოორდინაცია: დაცვა და მხარდაჭერა	4 317 571.00 GEL
საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირება	1 100 779.57 GEL
ჯამი	**326 287 483.46 GEL**

ცხრილი 9. მიმდინარე დახმარება ქვესექტორების მიხედვით

თავი 3. 2015-2017 წლების შეფასება

საქართველოს საგარეო დახმარება სტაბილურად იზრდებოდა 2015-2017 წლებში. როგორც მე-16 დიაგრამა გვიჩვენებს, ეს ზრდა განსაკუთრებით შესამჩნევი იყო 2016 წელს და განპირობებული იყო მრავალმხრივი დახმარების ზრდით.

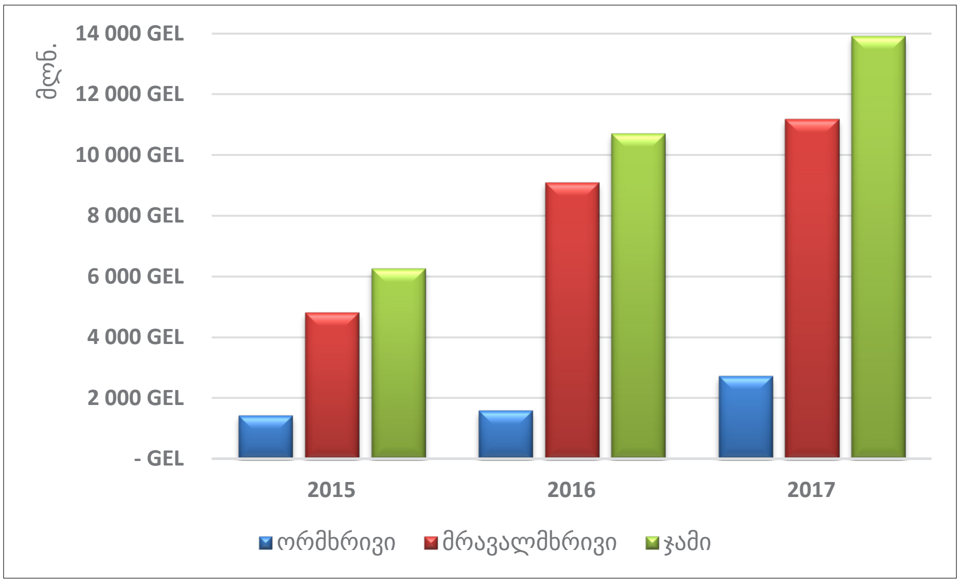

დიაგრამა 16. ODA 2015-2017 წლებში

შემდგომი ანალიზი გვიჩვენებს, რომ მრავალმხრივი დახმარების ზრდის მიზეზი იყო ევროპის საინვესტიციო ბანკის (EIB) დახმარების მნიშვნელოვანი ზრდა (3.6 მილიარდ ლარზე მეტი სესხებისა და საინვესტიციო პროექტების სახით) და აზიის ინფრასტრუქტურული ინვესტიციების ბანკის (AIIB) შემოსვლა. აღსანიშნავია აზიის განვითარების ბანკის მხრიდან სესხების გაცემისა და მსოფლიო ბანკის საინვესტიციო პროექტების ზრდაც. მე-17 დიაგრამა გვიჩვენებს, რომ 2017 წელს მრავალმხრივი დახმარება კვლავ იზრდებოდა.

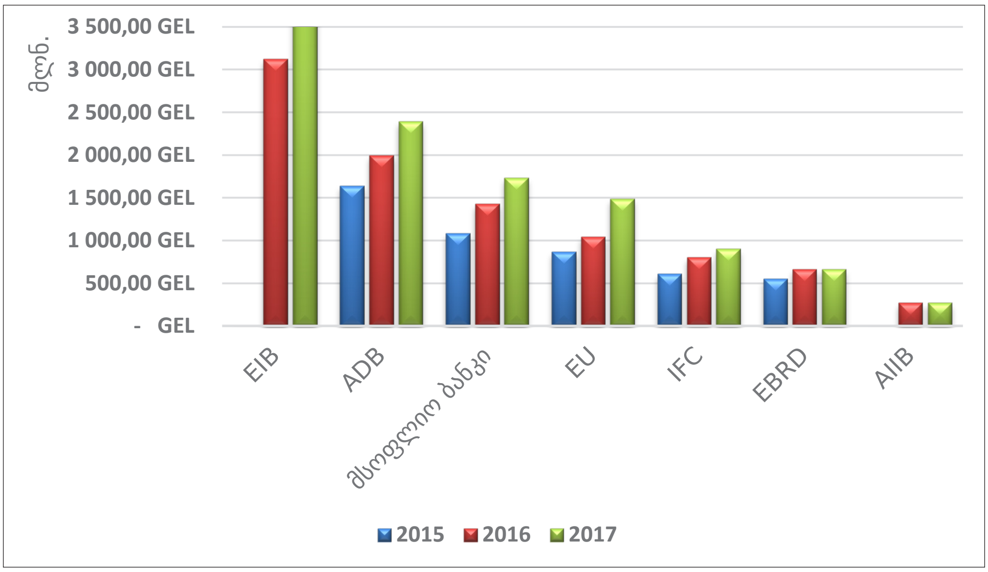

დიაგრამა 17. უმსხვილესი მრავალმხრივი დონორების დახმარება მოცულობის მიხედვით 2015-2017წლებში

გერმანია და აშშ საქართველოში ორმხრივი დახმარების ლიდერები არიან. გერმანიის მხრიდან დახმარების ზრდა გამოიხატება თითქმის ნახევარმილიარდიანი საინვესტიციო პროექტების დამატებით (გადამცემი ქსელის გაფართოება KfW-ის მეშვეობით).

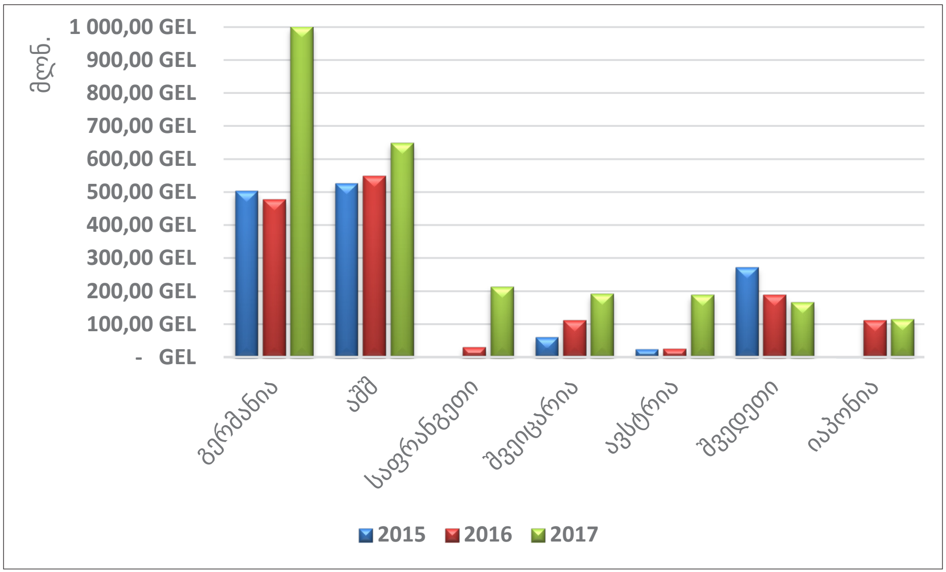

დიაგრამა 18. უმსხვილესი ორმხრივი დონორების დახმარება მოცულობების მიხედვით 2015-2017 წლებში

დახმარების ტიპების თვალსაზრისით, არსებობს ორმხრივი დონორები, რომლებიც დახმარებას მხოლოდ გრანტების ან/და ტექნიკური დახმარების საშუალებით ახორციელებენ (იხ. მე-10 ცხრილი).

დონორი	2015	2016	2017
შვეიცარია	61 810 367.18 GEL	113 396 497.56 GEL	193 875 792.85 GEL
ავსტრია	25 112 356.92 GEL	26 808 092.55 GEL	190 060 683.37 GEL
შვედეთი	274 405 660.00 GEL	190 258 051.08 GEL	168 130 540.17 GEL
დანია	- GEL	36 311 990.00 GEL	80 844 040.00 GEL
გაერთიანებული სამეფო	- GEL	- GEL	37 159 884.05 GEL
ჩინეთი	- GEL	34 719 400.00 GEL	34 719 400.00 GEL
ჩეხეთის რესპუბლიკა	4 237 839.50 GEL	17 841 489.28 GEL	26 111 194.40 GEL
ნიდერლანდები	45 512 035.20 GEL	3 376 537.73 GEL	7 785 886.07 GEL
პოლონეთი	- GEL	1 819 434.98 GEL	5 429 645.04 GEL
ესტონეთი	1 180 315.28 GEL	2 441 499.76 GEL	2 565 494.48 GEL
სლოვაკეთი	- GEL	531 642.09 GEL	927 655.70 GEL
ბულგარეთი	- GEL	597 273.58 GEL	906 757.06 GEL
რუმინეთი	- GEL	- GEL	192 948.30 GEL
ლიეტუვა	- GEL	169 666.01 GEL	169 666.01 GEL

ცხრილი 10. ორმხრივი დონორები, რომლებიც დახმარებას გასცემენ მხოლოდ გრანტების სახით

როგორც მე-19 დიაგრამიდან ჩანს, ბოლო სამი წლის განმავლობაში განსაკუთრებით გაიზარდა სესხები და საინვესტიციო პროექტები, რაც შეესაბამება საქართველოს მთავრობის პრიორიტეტებს ინფრასტრუქტურასა და გზების მშენებლობაში ინვესტიციების განსახორციელებლად.

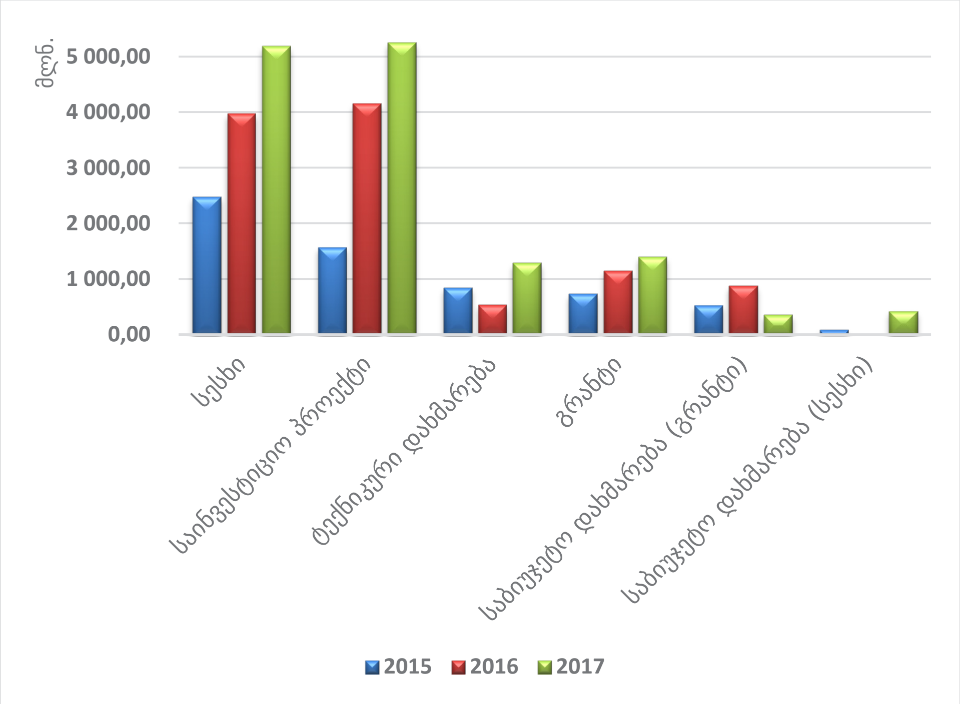

დიაგრამა 19. დახმარების ტიპები 2015-2017

იგივე ტენდენცია იკვეთება, როცა ვადარებთ თემატური ჯგუფების დაფინანსებას. ეკონომიკური ზრდა, რომელიც მოიცავს ინფრასტრუქტურის ხარჯებს და რომელიც ფინანსდება მრავალმხრივი დონორებისგან, საკმაოდ შესამჩნევი გახდა ბოლო ორი წლის განმავლობაში. ხოლო სოციალური დახმარება, დემოკრატიული მმართველობა, ადამიანური კაპიტალის განვითარება და კანონის უზენესობა და მართლმსაჯულება დაახლოებით კვლავ ნახევარი მილიარდის ფარგლებშია.

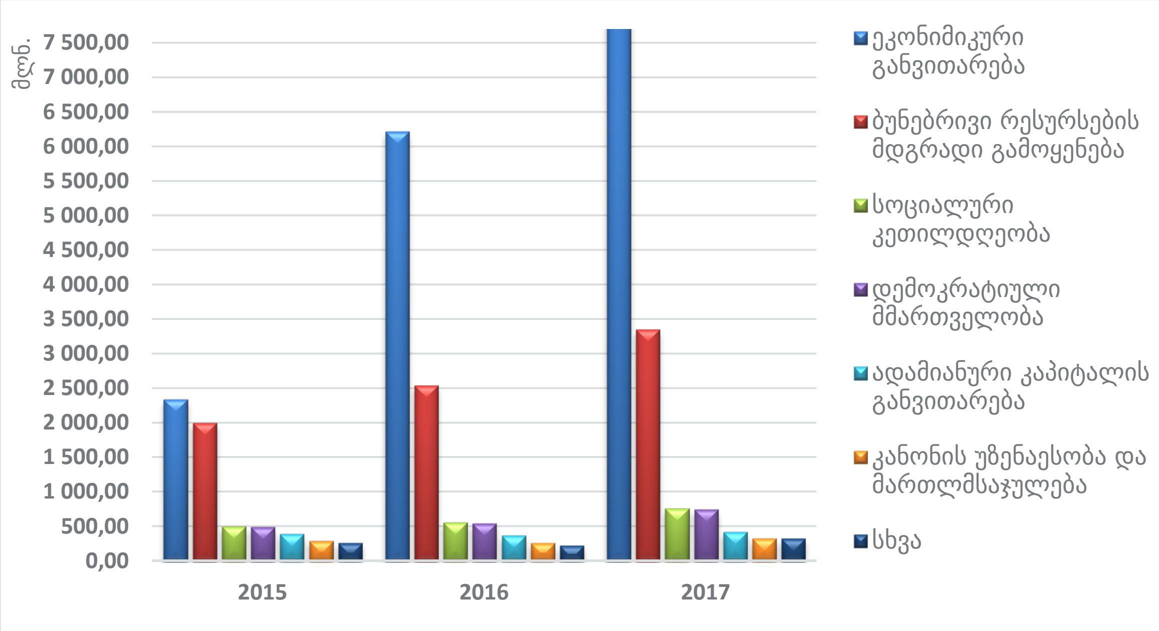

დიაგრამა 20.დახმარება თემატური ჯგუფების მიხედვით 2015-2017 წლებში

დანართები

დანართი 1

საქართველოს მთავრობის თემატური სფეროები OECD-ს სექტორები

სტრატეგიული სექტორები	OECD სექტორი	OECD ქვესექტორი
კანონის უზენაესობა		
	მთავრობა და სამოქალაქო საზოგადოება	
		ადამიანის უფლებები
		სამართლებრივი და სასამართლო განვითარება
		კანონმდებლები და პოლიტიკური პარტიები
დემოკრატიული მმართველობა		
	მთავრობა და სამოქალაქო საზოგადოება	
		სამოქალაქო მშვიდობის მშენებლობა, კონფლიქტების პრევენცია და რეზოლუცია
		დეცენტრალიზაცია და ადგილობრივი მმართველობის მხარდაჭერა
		დემოკრატიული ჩართულობა და სამოქალაქო საზოგადოება
		არჩევნები
		მთავრობა და სამოქალაქო საზოგადოება, ზოგადი
		მედია და ინფორმაციის გავრცელების თავისუფლება
		საჯარო ფინანსების მართვა
		საჯარო სექტორის პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		ქალთა თანასწორობის ორგანიზაციები და ინსტიტუტები
ეკონომიკური განვითარება		
	სოფლის მეურნეობა	
		სოფლის მეურნეობის განვითარება
		სწავლება/ტრენინგი სოფლის მეურნეობის სფეროში
		სოფლის მეურნეობის ფინანსური მომსახურება
		სასოფლო-სამეურნეო პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		სოფლის მეურნეობის სფეროში წარმოების ხარჯები
		სასოფლო-სამეურნეო მომსახურებები
		საკვების მოსავლის წარმოება
	ბიზნესი და სხვა სერვისები	
		ბიზნესის მხარდამჭერი ინსტიტუტები და სერვისები
		საფინანსო პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		ფინანსური შუამავლები ფორმალურ სექტორში

სტრატეგიული სექტორები	OECD სექტორი	OECD ქვესექტორი
		ფინანსური შუამავლები არაფორმალურ/ნახევრად ფორმალურ სექტორში
		მონეტარული ინსტიტუტები
		ბიზნესის მხარდამჭერი ინსტიტუტები და სერვისები
		საფინანსო პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		ფინანსური შუამავლები ფორმალურ სექტორში
		ფინანსური შუამავლები არაფორმალურ/ნახევრად ფორმალურ სექტორში
		მონეტარული ინსტიტუტები
	კომუნიკაციები	
		საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები (ICT)
	მინერალური რესურსები და სამთო მრეწველობა	
		მინერალური რესურსებისა და სამთო მრეწველობის პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
	მრეწველობა	
		აგრომრეწველობა
		მრეწველობის განვითარება
		მცირე და საშუალო ზომის საწარმოების განვითარება
		ტექნოლოგიური კვლევები და განვითარება
	ტურიზმი	
		ტურიზმის პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
	სავაჭრო პოლიტიკა და რეგულაციები და ვაჭრობასთან დაკავშირებული რეგულირება	
		სწავლება/ტრეინინგი ვაჭრობის სფეროში
		სავაჭრო პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
	ტრანსპორტი და ლოჯისტიკა	
		სატრანსპორტო პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		საჰაერო ტრანსპორტი
		ავტოტრანსპორტი
ადამიანური კაპიტალის განვითარება		
	განათლება	
		საბაზისო განათლება
		საბაზისო უნარები ახალგაზრდებისა და მოზარდებისათვის
		შესაძლებლობები განათლების სფეროში და ტრენინგი
		განათლების პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		საგანმანათლებლო კვლევები

სტრატეგიული სექტორები	OECD სექტორი	OECD ქვესექტორი
		უმაღლესი განათლება
		დაწყებითი განათლება
		საშუალო განათლება
		მასწავლებელთა ტრენინგი
		პროფესიული სწავლება
	მულტისექტორები/გამჭოლი	
		მულტისექტორები/გამჭოლი
სოციალური კეთილდღეობა		
	ჯანმრთელობა	
		პირველადი ჯანდაცვა
		პირველადი ჯანდაცვის ინფრასტრუქტურა
		ჯანდაცვის პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		სამედიცინო სწავლება/ტრენინგი
		სამედიცინო მომსახურება
		ტუბერკულოზის კონტროლი
	ჰუმანიტარული დახმარება	
		მატერიალური დახმარების მიწოდება და სერვისები
		დახმარების კოორდინაცია: დაცვა და მხარდაჭერა
	სხვა სოციალური ინფრასტრუქტურა და სერვისები	
		საბინაო პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		კულტურა და დასვენება
		სოციალური/საყოფაცხოვრებო მომსახურება
		მულტისექტორული დახმარება ძირითადი სოციალური სერვისებისათვის
		ნარკოტიკების კონტროლი
	მულტისექტორები/გამჭოლი	
		რურალური განვითარება
		ურბანული მართვა და განვითარება
	მოსახლეობის პოლიტიკა/პროგრამები და რეპროდუქციული ჯანმრთელობა	
		STD კონტროლი, მათ შორის, აივ ინფექციის/შიდსის
	წყალი და სანიტარია	
		მდინარის აუზების განვითარება
		ნარჩენების მართვა/განკარგვა
		წყლის რესურსების კონსერვაცია (მათ შორის, მონაცემთა შეგროვება)
		წყალმომარაგება და სანიტარია

სტრატეგიული სექტორები	OECD სექტორი	OECD ქვესექტორი
ენერგეტიკა და გარემოს დაცვა		
	ენერგიის გამომუშავება და მიწოდება	
		მზის ენერგია
		გაზგანაწილება
		ჰიდროელექტროსადგურები
		ელექტროენერგიის წარმოება/განახლებადი წყარო
		სწავლება/ტრენინგი ენერგიეტიკის სფეროში
		ენერგეტიკული პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		ბიომასა
	ჰუმანიტარული დახმარება	
		კატასტროფის პრევენცია და მზადყოფნა
	მულტისექტორები/გამჭოლი	
		გარემოსდაცვითი სწავლება/ტრენინგი
		გარემოსდაცვითი პოლიტიკა და ადმინისტრაციული მართვა
		ბიომრავალფეროვნება
		ბიოსფეროს დაცვა
		შენარჩუნება/კონსერვაცია

დანართი 2. მიმდინარე კუმულაციური დახმარება ტიპებისა და დონორების მიხედვით (ლარში)

დონორი	საინვესტიციო პროექტი	სესხი	გრანტი	ტექნიკური დახმარება	საბიუჯეტო დახმარება (სესხი)	საბიუჯეტო დახმარება (გრანტი)	ჯამი
ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB)	2 668 192 625.0	970 715 366.7	0.0	0.0	0.0	0.0	3 638 907 991.7
აზიის განვითარების ბანკი (ADB)	0.0	2 385 976 100.0	0.0	14 525 353.0	0.0	0.0	2 400 501 453.0
მსოფლიო ბანკი	1 470 326 700.0	0.0	21 142 262.4	0.0	249 125 600.0	0.0	1 740 594 562.4
ევროკავშირი (EU)	41 990 000.0	0.0	418 234 542.0	678 044 910.2	0.0	352 951 533.1	1 491 220 985.2
გერმანია	732 328 050.0	0.0	116 608 552.0	153 953 413.6	0.0	0.0	1 002 890 015.6
საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია (IFC)	87 878 310.5	813 428 345.4	0.0	3 131 160.8	0.0	0.0	904 437 816.7
ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი (EBRD)	199 932 740.0	471 548 170.0	0.0	0.0	0.0	0.0	671 480 910.0
აშშ	54 934 212.0	0.0	280 668 033.0	313 945 054.9	0.0	1 620 945.0	651 168 244.9
აზიის ინფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკი	0.0	278 160 000.0	0.0	0.0	0.0	0.0	278 160 000.0
საფრანგეთი	0.0	31 860 840.0	0.0	0.0	181 800 000.0	1 395 000.0	215 055 840.0
შვეიცარია	0.0	0.0	193 875 792.9	0.0	0.0	0.0	193 875 792.9
ავსტრია	0.0	144 590 400.0	11 817 760.8	33 652 522.6	0.0	0.0	190 060 683.4
შვედეთი	0.0	0.0	155 259 540.2	12 871 000.0	0.0	0.0	168 130 540.2
იაპონია	0.0	95 697 000.0	20 364 642.8	0.0	0.0	0.0	116 061 642.8
დანია	0.0	0.0	70 267 640.0	10 576 400.0	0.0	0.0	80 844 040.0
გაერთიანებული სამეფო	0.0	0.0	619 687.6	36 377 958.7	0.0	162 237.7	37 159 884.1
ჩინეთი	0.0	0.0	34 719 400.0	0.0	0.0	0.0	34 719 400.0
ჩეხეთის რესპუბლიკა	0.0	0.0	25 664 045.8	447 148.7	0.0	0.0	26 111 194.4
გაეროს ბავშვთა ფონდი (UNICEF)	0.0	0.0	24 626 190.6	599 238.6	0.0	0.0	25 225 429.2
ევროპის საბჭო (CoE)	0.0	0.0	1 456 448.0	16 799 872.3	0.0	0.0	18 256 320.3
გლობალური ეკოლოგიური მექანიზმი (GEF)	0.0	0.0	10 055 053.4	0.0	0.0	0.0	10 055 053.4
გაეროს დემოგრაფიული ფონდი (UNFPA)	0.0	0.0	0.0	8 135 498.4	0.0	0.0	8 135 498.4
ნიდერლანდები	0.0	0.0	6 914 066.5	871 819.6	0.0	0.0	7 785 886.1
პოლონეთი	0.0	0.0	4 998 330.8	0.0	0.0	431 314.3	5 429 645.0
გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატი (UNHCR)	0.0	0.0	3 459 653.0	0.0	0.0	668 981.0	4 128 634.0
ესტონეთი	0.0	0.0	109 328.0	2 456 166.5	0.0	0.0	2 565 494.5
გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია	0.0	0.0	0.0	1 662 672.3	0.0	0.0	1 662 672.3
ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია (WHO)	0.0	0.0	0.0	1 419 798.8	0.0	0.0	1 419 798.8
ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი	0.0	0.0	0.0	1 073 466.7	0.0	0.0	1 073 466.7
გაეროს ქალები	0.0	0.0	968 476.3	0.0	0.0	0.0	968 476.3
სლოვაკეთი	0.0	0.0	834 863.4	0.0	0.0	92 792.3	927 655.7
ბულგარეთი	0.0	0.0	579 645.8	327 111.3	0.0	0.0	906 757.1
გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP)	0.0	0.0	581 922.1	0.0	0.0	0.0	581 922.1
მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია (IOM)	0.0	0.0	359 805.0	0.0	0.0	0.0	359 805.0
რუმინეთი	0.0	0.0	32 526.9	160 421.4	0.0	0.0	192 948.3
ლიეტუვა	0.0	0.0	169 666.0	0.0	0.0	0.0	169 666.0
ჯამი	**5 255 582 637.5**	**5 191 976 222.1**	**1 404 387 875.0**	**1 291 030 988.2**	**430 925 600.0**	**357 322 803.4**	**13 931 226 126.1**

დანართი 3. მიმდინარე დახმარება დონორებისა და თემატური სფეროების მიხედვით (ლარში)

დონორი	ეკონომიკური ზრდა	ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება	სოციალური კეთილდღეობა	დემოკრატიული მმართველობა	ადამიანური კაპიტალის განვითარება	კანონის უზენაესობა და მართლმსაჯულება	სხვა	ჯამი
ევროპული საინვესტიციო ბანკი (EIB)	2 863 791 466.7	775 116 525.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3 638 907 991.7
აზიის განვითარების ბანკი (ADB)	1 379 845 303.0	1 019 458 800.0	0.0	1 197 350.0	0.0	0.0	0.0	2 400 501 453.0
მსოფლიო ბანკი	1 112 652 600.0	119 519 162.4	383 668 950.0	998 850.0	0.0	0.0	123 755 000.0	1 740 594 562.4
ევროკავშირი (EU)	343 035 846.9	111 074 238.8	186 990 103.3	388 832 065.4	112 847 285.3	188 594 920.1	159 846 525.4	1 491 220 985.2
გერმანია	75 255 070.7	858 783 905.5	1 938 585.2	29 535 849.5	12 601 183.3	17 811 622.9	6 963 798.6	1 002 890 015.6
საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია (IFC)	576 783 648.9	251 276 567.8	76 377 600.0	0.0	0.0	0.0	0.0	904 437 816.7
ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი (EBRD)	588 897 250.0	60 745 100.0	8 070 000.0	0.0	0.0	0.0	13 768 560.0	671 480 910.0
აშშ	104 997 010.6	42 997 759.0	27 007 450.5	164 419 703.8	248 353 194.3	60 435 735.2	2 957 391.7	651 168 244.9
აზიის ინფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკი	278 160 000.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	278 160 000.0
საფრანგეთი	213 660 840.0	0.0	1 395 000.0	0.0	0.0	0.0	0.0	215 055 840.0
შვეიცარია	122 177 373.7	21 082 000.0	4 644 960.0	34 655 624.4	11 315 834.8	0.0	0.0	193 875 792.9
ავსტრია	147 052 276.1	30 167 900.3	190 631.5	7 378 676.5	4 217 520.3	128 697.8	924 980.9	190 060 683.4
შვედეთი	3 920 775.2	27 163 000.0	17 945 239.1	60 866 250.0	20 000 000.0	33 398 275.9	4 837 000.0	168 130 540.2
იაპონია	104 910 980.0	207 501.1	9 063 879.7	858 080.0	592 061.6	214 567.6	214 572.8	116 061 642.8
დანია	41 094 860.0	20 635 900.0	8 273 280.0	10 840 000.0	0.0	0.0	0.0	80 844 040.0
გაერთიანებული სამეფო	7 975 215.8	0.0	0.0	26 903 262.4	84 093.4	2 197 312.5	0.0	37 159 884.1
ჩინეთი	15 678 000.0	0.0	9 255 000.0	0.0	0.0	0.0	9 786 400.0	34 719 400.0
ჩეხეთის რესპუბლიკა	12 200 283.4	1 371 862.7	7 002 158.5	2 562 446.9	2 914 233.8	60 209.1	0.0	26 111 194.4
გაეროს ბავშვთა ფონდი (UNICEF)	0.0	0.0	8 525 310.6	6 335 382.5	5 988 375.9	4 376 360.2	0.0	25 225 429.2
ევროპის საბჭო (CoE)	0.0	0.0	0.0	5 768 300.1	0.0	12 488 020.2	0.0	18 256 320.3
გლობალური ეკოლოგიური მექანიზმი (GEF)	0.0	10 055 053.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10 055 053.4
გაეროს დემოგრაფიული ფონდი (UNFPA)	0.0	0.0	7 189 800.0	0.0	0.0	945 698.4	0.0	8 135 498.4
ნიდერლანდები	1 033 682.2	0.0	0.0	2 979 050.3	510 029.8	3 263 123.8	0.0	7 785 886.1
პოლონეთი	703 852.6	1 335 646.2	345 626.2	189 096.6	2 000 379.4	516 931.4	338 112.7	5 429 645.0
გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატი (UNHCR)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1 317 723.0	2 810 911.0	4 128 634.0
ესტონეთი	766 312.0	0.0	161 619.1	963 765.8	642 703.3	0.0	31 094.3	2 565 494.5
გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია (UNFAO)	378 974.3	1 283 698.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1 662 672.3
მსოფლიოს ჯანდაცვის ორგანიზაცია (WHO)	0.0	0.0	1 419 798.8	0.0	0.0	0.0	0.0	1 419 798.8
ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი (NATO)	0.0	0.0	0.0	1 073 466.7	0.0	0.0	0.0	1 073 466.7
გაეროს ქალები	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	968 476.3	0.0	968 476.3
სლოვაკეთი	37 573.2	304 698.2	0.0	539 539.8	33 142.5	0.0	12 702.0	927 655.7
ბულგარეთი	327 111.3	0.0	247 164.4	81 157.0	30 200.0	221 124.4	0.0	906 757.1
გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP)	0.0	0.0	0.0	0.0	146 305.4	435 616.7	0.0	581 922.1
მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია (IOM)	0.0	0.0	0.0	359 805.0	0.0	0.0	0.0	359 805.0
რუმინეთი	0.0	0.0	0.0	192 948.3	0.0	0.0	0.0	192 948.3
ლიეტუვა	48 360.9	0.0	80 871.0	0.0	0.0	0.0	40 434.2	169 666.0
ჯამი	**7 995 384 667.4**	**3 352 579 318.3**	**759 793 027.8**	**747 530 670.8**	**422 276 542.9**	**327 374 415.4**	**326 287 483.5**	**13 931 226 126.1**

დანართი 4. მიმდინარე დახმარების მოცულობა OECD-ს სექტორებისა და დონორების მიხედვით, ეკონომიკური ზრდა (ლარში)

დონორი	საგზაო/ სარკინიგზო ტრანსპორტი	კერძო სექტორის განვითარება	სოფლის მეურნეობის განვითარება	კომუნიკაციების განვითარება	ვაჭრობის განვითარება	პოლიტიკის განვითარება	ჯამი
ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB)	2 441 551 400.0	422 240 066.7	0.0	0.0	0.0	0.0	2 863 791 466.7
აზიის განვითარების ბანკი (ADB)	1 372 023 850.0	3 084 170.0	0.0	0.0	0.0	4 737 283.0	1 379 845 303.0
მსოფლიო ბანკი	807 824 000.0	217 998 600.0	86 830 000.0	0.0	0.0	0.0	1 112 652 600.0
ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი (EBRD)	70 656 940.0	299 493 200.0	37 559 530.0	172 660 280.0	2 679 040.0	5 848 260.0	588 897 250.0
საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია (IFC)	0.0	526 958 348.9	5 838 700.0	0.0	0.0	43 986 600.0	576 783 648.9
ევროკავშირი (EU)	87 923 075.9	16 474 404.2	121 499 945.2	8 175 940.3	108 962 481.3	0.0	343 035 846.9
აზიის ინფრასტრუქტურის საინვესტიციო ბანკი	278 160 000.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	278 160 000.0
საფრანგეთი	0.0	213 660 840.0	0.0	0.0	0.0	0.0	213 660 840.0
ავსტრია	0.0	129 060 418.1	17 991 858.0	0.0	0.0	0.0	147 052 276.1
შვეიცარია	0.0	18 227 438.9	81 380 534.8	0.0	22 569 400.0	0.0	122 177 373.7
აშშ	0.0	50 317 801.4	54 074 083.9	605 125.3	0.0	0.0	104 997 010.6
იაპონია	104 697 000.0	0.0	213 980.0	0.0	0.0	0.0	104 910 980.0
გერმანია	0.0	32 840 182.0	29 446 336.9	0.0	1 611 551.8	11 357 000.0	75 255 070.7
დანია	0.0	0.0	41 094 860.0	0.0	0.0	0.0	41 094 860.0
ჩინეთი	0.0	0.0	15 678 000.0	0.0	0.0	0.0	15 678 000.0
ჩეხეთის რესპუბლიკა	77 459.3	284 696.6	11 838 127.5	0.0	0.0	0.0	12 200 283.4
გაერთიანებული სამეფო	0.0	7 975 215.8	0.0	0.0	0.0	0.0	7 975 215.8
შვედეთი	0.0	0.0	0.0	3 920 775.2	0.0	0.0	3 920 775.2
ნიდერლანდები	0.0	0.0	524 809.6	508 872.6	0.0	0.0	1 033 682.2
ესტონეთი	0.0	281 496.0	322 256.6	162 559.4	0.0	0.0	766 312.0
პოლონეთი	48 300.0	583 610.2	0.0	71 942.4	0.0	0.0	703 852.6
გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია (UNFAO)	0.0	0.0	378 974.3	0.0	0.0	0.0	378 974.3
ბულგარეთი	0.0	0.0	327 111.3	0.0	0.0	0.0	327 111.3
ლიეტუვა	0.0	0.0	48 360.9	0.0	0.0	0.0	48 360.9
სლოვაკეთი	0.0	24 434.2	0.0	13 139.0	0.0	0.0	37 573.2
ჯამი	**5 162 962 025.2**	**1 939 504 923.0**	**505 047 468.9**	**186 118 634.2**	**135 822 473.1**	**65 929 143.0**	**7 995 384 667.4**

დანართი 5. მიმდინარე დაფინანსება OECD-ს სექტორებისა და დონორების მიხედვით, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი გამოყენება (ლარში)

დონორი	წყალმომარაგება და სანიტარია	ენერგეტიკული პოლიტიკა და ელექტროენერგიის წარმოება	ნარჩენების მართვა/ გადანაწილება	გარემოს დაცვა	ჯამი
აზიის განვითარების ბანკი (ADB)	939 966 000.0	79 492 800.0	0.0	0.0	1 019 458 800.0
გერმანია	174 696 600.0	457 991 425.0	143 524 000.0	82 571 880.5	858 783 905.5
ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB)	514 518 700.0	260 597 825.0	0.0	0.0	775 116 525.0
საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია (IFC)	0.0	251 276 567.8	0.0	0.0	251 276 567.8
მსოფლიო ბანკი	0.0	104 196 000.0	15 323 162.4	0.0	119 519 162.4
ევროკავშირი (EU)	24 747 785.0	62 065 400.0	18 376 035.7	5 885 018.1	111 074 238.8
ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი (EBRD)	0.0	23 557 560.0	37 187 540.0	0.0	60 745 100.0
აშშ	2 913 828.4	21 095 485.0	0.0	18 988 445.6	42 997 759.0
ავსტრია	0.0	21 304 120.3	0.0	8 863 780.0	30 167 900.3
შვედეთი	20 104 000.0	0.0	2 700 000.0	4 359 000.0	27 163 000.0
შვეიცარია	0.0	0.0	0.0	21 082 000.0	21 082 000.0
დანია	0.0	20 635 900.0	0.0	0.0	20 635 900.0
გლობალური ეკოლოგიური მექანიზმი (GEF)	0.0	0.0	0.0	10 055 053.4	10 055 053.4
ჩეხეთის რესპუბლიკა	0.0	0.0	0.0	1 371 862.7	1 371 862.7
პოლონეთი	0.0	443 508.2	0.0	892 138.0	1 335 646.2
გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია (UNFAO)	0.0	0.0	0.0	1 283 698.0	1 283 698.0
სლოვაკეთი	284 184.2	0.0	20 514.0	0.0	304 698.2
იაპონია	207 501.1	0.0	0.0	0.0	207 501.1
ჯამი	**1 677 438 598.7**	**1 302 656 591.2**	**217 131 252.1**	**155 352 876.3**	**3 352 579 318.3**